

- Elektroonilises lasteaias. LK 3
- Kes on kõige võimekam? LK 4
- Intervjuu Saku vallavanemaga. LK 4

“Niiviisi nipitades ehitati õppekeskusi.”

MERLE BELJÄEV, LK 6

1 KÜSIMUS

Värskelt on saanud valmis raamat Kehra spordist pärast viimast sõda ning seda esitletakse 7. novembril. Kuidas sai kaante vahele paikkonna spordi- ja kehakultuurielu viimase 60 aasta jooksul?

PIRET URMET

Kehalise kasvatuse õpetaja, üks koostajatest

Materjalide kogumist alustas põhiline koostaja Evi Lauer juba rohkem kui 25 aastat tagasi. Algselt oli raamat plaanitud kooli spordiraamatuna. Hiljem lisandusid Kehras ja Anija vallas elanud ja tegutsenud inimesed. Nüüd on teose pealkiri “Kehra spordi lugu 1947-2012”. Materjale aitasid koguda paljud Kehras õppinud ja sportlaste alustanud õpilased ja õpetajad. Samuti Kehras ja Anija vallas elanud ning töötanud spordiinimesed. Sealhulgas Elmar Reier, Helle Kalle, Milvi Väin, Ülo Tui, Ants Verk, Olaf Gunnar Schmeidt, Viia Karjus jt.

Kindlasti ei oleks raamat olnud selline nagu ta on ilma toimetaja Anne Oruaasata. Kujundamise ja arvutitöö eest võlgneva tänu Riina Laaneveerile, korrektuuri tegi Ruth Laueri. Fotode töötlemise eest kandsid hoolt Sven Luks ja Ranno Paas. Projekti juhtis Mart Rajale, said kõik toimetamised tehtud õigeaegselt.

Väljaandmisel oli abiks MTÜ Kehra Kooli Vilistlased. Raamatu väljaandmist toetas 28 suurtoetajat ja ligi 100 annetajat. Raamatus on 271 lehekülge ja 120 lehekülge lisasid. Esitus toimub 7. novembril kell 18 Kehra gümnaasiumis.

Koostamisel oli üllatav see, et meie hulgas liiguvad ringi nii huvitavad, andekad ja tublid inimesed, keda esmapilgul isegi tähele ei pane. Ka see oli üllatus, et siin on tegeldud ligi 30 erineva spordialaga. Näiteks auto- ja motosport, jalgrattasport, jäähoki, laskmine, poks, raadioorienteerumine, võistlus- ja showtants ning veel väga paljud teised spordialad. Huvitav leid on, et koolipoisid mängisid ka veepalli. Mis sest, et üks kord. Loomulikult on spordiala number üks käsipall, mis vääriks eraldi uurimist.

Ajad on ka niipalju muutunud, et tänapäeval treenivad ja võistlevad paljud inimesed kõrge eani.

President Toomas Hendrik Ilves andis Vaba Lava teatrimajas auhinnad üle Top Marine juhile Andry Prodelile.

EAS

HARJUS ON EHITATUD TILGU JA LEPPNEEME SADAMAID

Sauel asutatud Top Marine võttis topeltvõidu

■ Ujuvkaide ning sadamatoodete valmistaja Top Marine OÜ võttis nädal tagasi Eesti parimate ettevõtete galal vastu nii aasta ettevõtte kui ka eksportööri tiitli. Top Marine asutati ja töötab müügiga tänaseni Saue linnas, tootmine on kolitud Lääne-Virumaale.

Allar Viivik

allar@harjuelu.ee

Duubli teinud firma juhataja Andry Prodel ütleb, et kõige kõrgem ettevõtluse tunnustus oli väga suur üllatus. “Olime rõõmsad “Aasta eksportöör 2014” tiitli üle. Top Marine edu rajaneb kvaliteetsel tootel, kompetentsel ja motiveeritud meeskonnal ja headel töövahenditel,” seletab Prodel. Tema kinnitusel on ettevõtte tegevust toetanud nii EAS kui Kredex. Seega peaks auhind

näitama, et usaldust pole petetud.

Kas auhinnakapis on ka varasemaid tunnustusi? “Ettevõtte jõudis viie parima ettevõtte hulka konkursil “Ettevõtluse auhind 2007” kategoorias “Areneja 2007” valimisel. Samuti oleme Eesti Gasellettevõtte 2014,” vastab Prodel.

Juured ja kontor Sauel

Praegu tegutseb Top Marine kahes maakonnas. Tootmine asub aastast 2007 Lääne-Virumaal Näpil. Aga ettevõtte häll ning müügikontor on Saue linnas Tule tänava tööstuspargis. “Tegevus on välja kasvanud plasti rotatsioonvalu ettevõttest Rotoplast, kes tootis ühe haruna sadamatooteid. Alates 2004. aastast alustasime praeguse nime all samade toodete pakumist,” räägib Prodel. Esimene ujuvkai valmistati juba kaheksa aastat varem. “Esialgu olime va-

hendusettevõtte. Oma tootmise löime Näpile. Sauel on alates aastast 2006 meie müügikontor,” kirjeldab firmajuht.

Edasimüüja on paigaldanud Top Marine tooteid ka Jaapanisse.

Täna sel päeval on Top Marine tootevalikus ujuvkaid, sadamatooteid, meremärgid ja paadipukid. Pakutakse ujuvlahendusi alates väikestest saunakaidest kuni monoliitbetoonist jahisadamate kaideni. Tööd pakutakse olenevalt hooajast kuni 15 inimesele.

Jaapanist Harkuni

Tuntumad objektid asuvad nii Eestis kui ka laiali üle maailma. “Kui spordiülekanal on juttu rahvusvahelistest sõudevõist-

lustest Moskva olümpiakanalil või Kaasani sõudekanalil, siis võib kindlalt väita, et need kaid on meie toodetud ja paigaldatud,” ütleb Prodel.

Edasimüüja on paigaldanud Top Marine tooteid ka Jaapanisse. “Kindlasti ei saa jätta mainimata Riia jahisadamat, mis valmis eelmisel aastal. Sadama asukoht UNESCO maailmapärandisse kuuluva Kipsala saare kõrval seadis meile ehitamiseks mitmeid keerulisi tingimusi. Sadamat ühendab maaga ainult üks käigutee. Ülejäänud sadamaraajatised on kõik ujuvad,” kirjeldab Prodel.

Eestis võib leida Saue ja Näpi ettevõtte kaisid ja teisi rajatisi näiteks Kärkla sadamast. Samuti mitmelt poolt Harjumaalt. Klooga järvel asub aastast 2012 Top Marine ujuvkai. Ehitatud on Harku valla Tilgu sadama slipid ning Viimsi valla Leppneeme sadama rajatisi.

Arvo Pärt sai Jaapani printsilt preemia

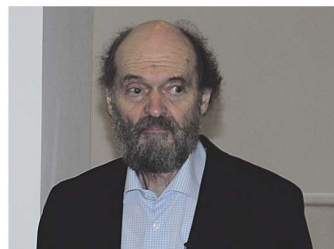
■ 15. oktoobril andis Jaapani Kunstiühing Tokyos Keila valla heliloojale Arvo Pärtile üle maineka kultuuripreemia Praemium Imperiale. Kultuurivaldkonnas loetakse tunnustust samaväärseks Nobeli preemiaga.

Imperiale kunstipreemiaid annab Jaapani keiserlik perekond Jaapani Kunstiühingu kaudu välja alates 1989. aastast. Kunstiühingu auhinnad on Jaapani prints Hitachi, kes preemia isiklikult Arvo Pärtile üle andis.

Sündmused enne pidulikku tseremoniat said alguse juba 14. oktoobril pressikonverentsidega hotellis Okura ning tervitusõhtusöögiga Meiji pühamus, mis on üks tähtsamaid pühakodasid Jaapanis.

Kolmapäevasel pidulikul auhinnatseremonial, mis toimus Meiji hoonetekompleksis asuvas memoriaalsaalis, märkis Arvo Pärt oma tänukõnes: “Kui au omistatakse inimesele, ei ole see sugugi kerge koorem. Kõigepealt, au nõuab meilt kainust. Jah, pea ei tohi hakata ringi käima. Au saaja jääb alati selle vastutajaks selle annu eest. Võiks öelda, et see on väljakutse kogu edaspidiseks eluks. /---/ Lõpuks tahaksin ütelda, et päris au peab jääma Praemium Imperialele endale. Meile, kunstnikele, on kingitud võimalus olla selle preemia au valguses, sest see preemia, mis embab kõiki autasustatud, on nagu ühe suure pere isa või ema. Meie kõik aga pojad ja tütreid.”

Praemium Imperiale on rahvusvahelise üldsuse jaoks maailma üks suurim ja prestiižsem kunstiauhind. Igal aastal valitakse välja viis laureaati maalikunsti, skulptuuri, arhitektuuri, muusika ning teatri/filmi valdkonnast rahvusvaheliselt silmapaistva panuse eest kunstivaldkonna arengus ja globaalse ühiskonna rikastamisel. (HE)

Helilooja endanimelise keskuse võidutöö väljakuulutamisel tänavu juunis. Arvo Pärdi keskus ehitatakse Keila valla Laulasmaale.

Allar Viivik

MAAVANEMA VEERG

Ülle Rajasalu
Harju maavanem

Kõik teatrisse!

Sel nädalavahetusel võivad huvilised minna kahel päeval Kehrasse nautima Harjumaa harrastusteatri etendusi. Pika ja põneva ajaloo festival ulatub juba 1987. aastasse, mil žürii käis festivalietendusi üle vaatamas. Ühte kindlasse kohta koondusid etendused siiski alles 1998. aastal, mil seda esmakordselt korraldas Viimsi kultuurikeskus. Harjumaa täiskasvanute teatريفestivali on korraldatud nendes kultuuriasutustes, kus tehnilised tingimused seda lubavad. Nendeks on Aruküla rahvamaja, Raasiku rahvamaja, Rae kultuurikeskus, Viimsi huvikeskus, Anija valla kultuurikeskus, Jõelähtme rahvamaja. On ilmselge, et need on ka paigad, kus täiskasvanud leiavad aega oma vabast tahtest tulla end kunstiliselt väljendama just teatritegemise vormis.

Alles hiljuti võis lehtedes lugeda, et meie noortel puudub huvi teatri vastu. Kaks aastat tagasi tehtud uuringu kohaselt pole peaaegu pooled 15-19-aastased noored kordagi aasta jooksul teatris käinud. Uuringust selgus seegi, et noorte arvates peab hea etendus või film olema põnev ja pakkuma kaasaalamisvõimalusi. Raamatulugemisele eelistatakse sama teost filmina vaadata.

Kuid miks noored siis teatris ei käi? Tavapärane vastus on, et tänapäeval on lihtsalt liiga palju valikuid vaba aja veetmiseks ning ohtralt tegevusi, mis on palju kergemini kätte saadavad. Näiteks arvutis surfamine või kinos käimine. Kuid kas on vaja, et meie noored veedaksid kõik oma vaba aja arvutiekraani põrnitsedes?

Meie kõik saame midagi selle olukorra parandamiseks ette võtta, nii õpetajad koolis kui ka vanemad kodus. Ja samamoodi võiksid teatrid rohkem etendada noortetükke. Iga hetk, mille laps teatris veedab, on sada protsenti hästi veedetud aeg.

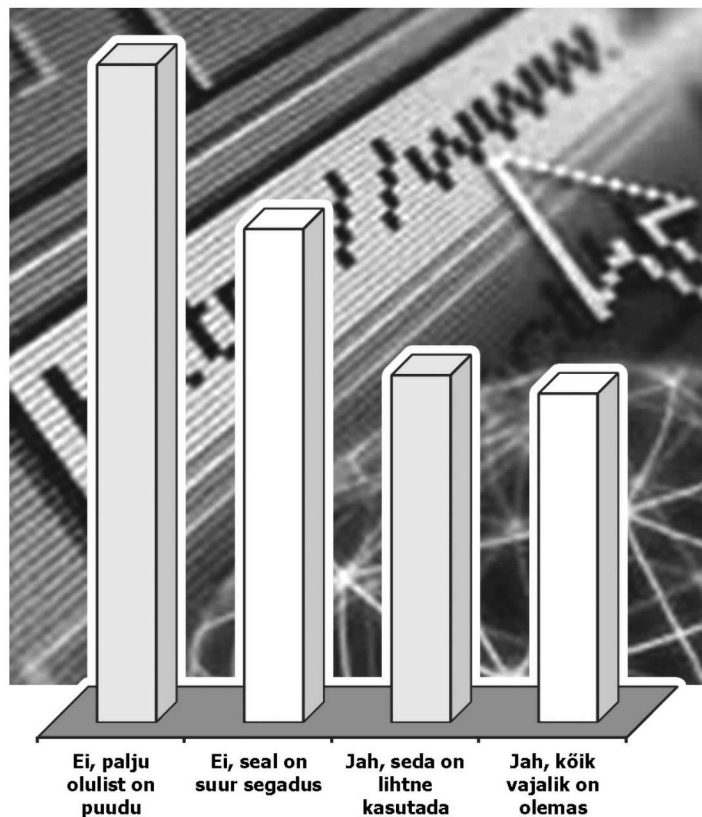
On ju teatril väga auväärne ajalugu. Selle esimesed alged ilmnusid juba ürgsetes rituaalides ja mängudes. Näiteks enne jahile minekut korraldati maagilisi mänge, millega paluti jumalailt head saaki. Mänguõnn pidi tooma õnne ka tegelikku ellu.

Just erinevad programmid ja festivalid aitavad teatrikunst tuua rohkem inimesteni. Kunstielamus rikastab meie elu ja teen sügava kummarduse kõigi harrastusnäitlejate ees. Naudinguid pakkuva lavatüki toob meieni just paljude toredate pühendunud inimeste igapäevane töö ja armastus teatri vastu. Tänu teile õitseb teatrikunst meie maakonnas ning usun, et aastakümnetega loodud maakonna teatريفestivalide traditsioon väärrib jätkamist ning tunnustamist.

ONLINE KÜSITLUS

Kas oled oma koduvalla/linna kodulehega rahul?

www.harjuelu.ee

Harju Elu 17.10.2014

Kooselust infotehnoloogiaga

Seades kahtluse alla valimisloosungi kulunud sõnumi – kas Eestil ikka on, mille üle uhkust tunda, võime mõelda edusammudele infotehnoloogias. Ei ole vast kahtlust, et meie tänane e-riigi mudel on mõjunud ühtviisi hästi nii ametiasutustele, ettevõtetele kui ka üksikisikutele. Tõhus infoedastus on muutnud meid mugavaks. On ju täiesti mõisteta, et kuukaardi bussisõiduks ostame telefoniga, hääletamas “käime” arvutiga ning retseptiravimi saame kätte igast apteegist isikutunnistuse alusel.

Niisugust sõltuvust e-teenustest võiks nimetata heaks mugavuseks. See tähendab, et soovitud eesmärgini jõudmine on muutnud lihtsamaks, kiiremaks, säästlikumaks. Ka saadav kasu on suurem – olgu selleks aja kokkuhoid või paberkoopiade trükkimata jätmine. Mugavusest loobumine oleks aga mitte “vana hea” meetodi taastamine, vaid lühidalt öeldes põhjendamatu.

Oma meelsuse väljendamine ning uue omaksvõtt on märk ühiskonna küpsusest. Põhimõttelised suunamuutused ei tohiks olla sunniviisilised, vaid need peaksid tulenema loomulikult. Näitena võib tuua haridusvaldkonda, kus soovitakse õpikeskkonda interaktiivsemaks muuta. Selle tulemusel ter- vitab õpilasi ühel hommikul aabitsa asemel

tahvelarvuti. Juhul kui programm, pedagoogid ja õpilased samamoodi uuenevad, on tänapäevaste vahendite kasutuselevõtt põhjendatud. Kui aga klaasi peal tehakse arvutusi üksnes selleks, et õhtul teleuudistes midagi moodsa hariduskeskkonna teemadel rääkida, on muudatuse vajalikkus küsitav.

Kindlasti peaksime eelolevatel aastatel senisest rohkem tähelepanu koondama hariduse kaasajastamisele ning infoühiskonna edendamisele, sest nagu viimastest uudistest kuulda võib, seistakse praegugi silmitsi töotajate põuaga IT-sektoris.

Nii nagu kahe omavalitsuse eesmärk ei tohiks olla mõtestamata ühinemine, ei peaks ka koolid konkureerima selle nimel, kes saab klassiruumidesse edevamad tahvlid või kõige uuema kuvaprojektori. Loomulikult on uudsed lahendused õpetajale toeks ning mõjuvad vast sama hästi, kui videokassetid ja filmivaatamine omal ajal, ent kui suur, kui üldse, on kaasnev tõus kvaliteedis?

Suurendades õppekavades programmeerimise osakaalu, võime me panna aluse neile muudatustele, mis aastate pärast end ära tasuvad. Sest olgem ausad, mõne rakenduse kasutamisest veelgi muljetavaldavam on teadmine, kuidas uusi rakendusi või infosüsteeme luua.

KÜSITLUS

Kas jälgite äsjaavaldatud omavalitsuste võimekuse edetabelit?

Juhan Säreava
Saidafarm OÜ juht

Jan Trei
Viimsi vallavanem

Avo Möls
Aruküla kooli-juht

Ei jälggi. Kui jälgisin, siis siunasin, et meie vald on palju parem kui koht edetabelis ehk 94.. Koduvallas elamise headuse ülistamisega ei liialdaks. Turba Gümnaasium sulgus põhikooliks ning vallast lahkujaid on palju. Majad ja korterid müügis olematute hindadega. Samas remonditi Haapsalu maanteed ning Turba ja Riisipere aleviku teid. Koolid, poed, lasteaiad, perearstid ja kultuurielu on täiesti olemas. Paremad ajad saavad veel ka tagasi tulla!

Võimekuse edetabelisse tuleb teatava reservatsiooni suhtuda, küsimus on selles, mida selle infoga peale hakkame. Kas sellele järgnevad ka riigipoolsed initsiatiivid nii haldusreformi kui omavalitsuse rahastusmodeli ümbermõtestamise ja kaasajastamise osas. Põhiline võitlus esimese koha pärast käibki Viimsi ja Rae vahel. 2013. aastat silmas pidades sai Viimsi vähem kohapunkte finantsnäitajates. Valla laenukoormus on suur ja mulluse aasta lõpus oli väike ka likviidsete varade maht.

Ega sellist edetabelit ei saa liiga tõsiselt võtta. Koht on rohkem arvude rida ja statistika. Millega ikka heaolu mõõta? See pole nagu füüsikas, kus on kindlad temperatuurid ja muu. Aga eks ta ühte-teist näitab. Raasiku koht on tänavu 42. ja seda ei saa laita. Kose ning Kõue tegid koos ka suure tõusu. Aga varasematel aatel ühinenud vallad-linnad mujal maakondades on languses.

Jana Stahl
Põline pakrilane

Peeter Böckler
Rae valla elanik

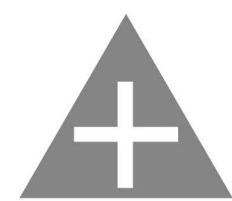
Kaisa Linno
Kolgaküla rahvamaja perenaine

Esikümnes suuri üllatusi pole ning sealsed omavalitsused on aastatega ikka samad. Tallinnas ja selle ümbruses on inimesi, ettevõtlast, investoreid ja raha. Kose tõus esikümnesse ja seda pärast liitumist Kõuega on tore. Järelikult toob omavalitsuste liitumine ikkagi kasu. Kuigi tihti arvatakse, et ühinemine on tühi töö ja aja raiskamine.

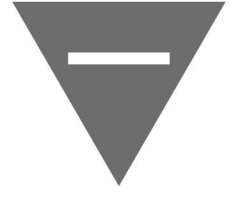
Seda tabelit ei ole mõtet jälgida, sest see on üles ehitatud parteide poliitilise kasu lõikamiseks. See ei kajasta elanike tegelikku olukorda ja elatusaset. Olen eluaeg olnud põllumees ja meist astuvad need tabelid üle. Rae esikoht ei ole üllatus, sest olen valla majanduskomisjoni liige. Tean ja tunnen situatsiooni. Vallas on hea elada.

Ma ei ole seda edetabelit ja omavalitsuste võimekuse näitajaid jälginud. Aga Kuusalu on väga võimekas omavalitsus. Seda näitab tabeli 28. koht. Ja ilmselt on sinne rahvas veel tublim ja parem, kui arvud näitavad.

NÄDALA PLUSS JA MIINUS

KEILA VALLA MAAILMAKODANIK
Arvo Pärti tunnustati maineka kultuuriauhinnaga Jaapanis.

FATALISTIDEST SEENELISED
Viimsi vallast käiakse korjamas tervisele ohtlikke narkootilise toimega seeni.

Harju Elu

AASTAL...

1954

- Oktoobrirevolutsiooni 37. aastapäeva auks alustas Vasalemma traktorijaama esimene brigaad sotsialistlikku võistlust Seal oli tubli brigadir Johannes Ojameets.
- Juhtkirjas kutsuti üles töhustama ja kiirendama sügiskünni kvaliteeti ning tempot. Nahutada said majandid, kus valitses laiskus, lohakas ja n-ö ühepäeva-peremehe mentaliteet.
- O. Kadaripik andis nõuandeid, kuidas vältida lehma- de ja emiste ahtrust.
- Seoses Saksa DV viienda aastapäevaga sõitis Berliini NSV Li valitsusdelegatsioon eesotsas välisminister V. Molotoviga. Ta pidas saubumisel lenuväljale ka kõne.

1989

- NSV Li rahvasaadik Vello Pohla kohtus valijatega. Ta käis Kirovi-nimelise näidiskalurikolhoosi Neeme, Oktoobri ja Võidu Tee osakonnas. Saadik ütles muuhulgas, et kõrgem võim on korrumpeerunud.
- Viimsi poolsaare Pringi külas avati kalakasvatus. Hoone maksis 1,608 miljonit rubla, pinda oli 1700 ruutmeetrit ja kasutusel Saksa LV tehnika.
- Plaanikomitee siseturukaitse osakonna juht Urve Nõu andis pressikonverentsi, kus selgitas ostutähe ehk ostutõeki kehtestamise plaane. Täht pidi aitama jaotada kaupa õiglaselt.
- 26. oktoobril pidi lõppema kohalike nõukogude saadikukandidaatide ülesseadmine. Aga rajooni valimiskomisjonile ei olnud veel 10. oktoobriks esitatud ühtegi nimekirja või protokollit.
- Kuusalus kutsuti kohalikkurahvast kalmistu koristustalgutele.

2004

- Rae vallas vahetusid vallavanem ja volikogu esimees. Vabatahtlikult tervise tõttu tagasi astunud Ago Soasepa asemele valiti ametisse senine volikogu juht Raivo Uukkivi. Volikogu esimeheks valiti Veigo Gutmann.
- Toimus heategevuskontsert, et toetada Jõelähtme valla lemmikloomade kalmistu lähedale loomade krematooriumi rajamist.
- Laulasmaa SPA ja konverentsikeskuses oli veebruarist avatud apteek. Seda juhtis endine Keila haigla apteegijuht Tiit Konju.
- Maardu linnapea Georgi Böstrov pidas 60. sünnipäeva. Teda käis teiste hulgas õnnitlemas ka Vene suursaadik Konstantin Provalov.

TULEMAS

Reede, 17. oktoober

- Saku Valla Majas kell 19 "50 aastat täiskasvanute rahvatantsu Saku vallas". Kontsert. Esinevad juubilarid-rahvatantsurühmad Linda, Pangviina ja Lindaratas. Tantsuks ansambel Vanad Sõbrad. Linda Rausi pingi avamine.
- Turba kultuurimajas kell 20 esitab Omaküla näiterupp Jaan Tangsoo näidendi "Kuus klassi haridust".
- Viimsi Keskkooli spordikompleksis Viimsi Sügisturniir korvpallis.

Laupäev, 18. oktoober

- Laagris Saue valla kultuurikeskuses kell 10-14 valla paarismale meistrivõistlused.
- Kehra rahvamajas kell 10.30-18.30 Harjumaa Harrastusteatri Festival.
- Kuusalus kohvik-baaris Kaer kell 14 maakonna mälu-mängumeistrivõistlused Mnemofriik.
- Kuusalu vallas kell 15 Uuri kooli mälestustahvli avamine ning kell 17 Kolga kooli 150. sünnipäeva aktus.
- Viimsi huvikeskuses rahvusvaheline kassinäitus.
- Viimsi Keskkooli spordikompleksis Viimsi Sügisturniir korvpallis.

Pühapäev, 19. oktoober

- Kehra rahvamajas kell 10.30-18.30 Harjumaa Harrastusteatri Festival.
- Kõue Rahva Majas kell 15 mälumäng "Kõue kood".
- Viimsi huvikeskuses rahvusvaheline kassinäitus.
- Viimsi Keskkooli spordikompleksis Viimsi Sügisturniir korvpallis.

Neljäpäev, 23. oktoober

- Saue Gümnaasiumis kell 10-14 doonoripäev.

NÄDALA SÜNDMUS

Nädalavahetusel ehk 18. ja 19. oktoobril toimub Kehras maakonna harrastusteatri festival.

MARGIT AASMAA

Harjumaa Kultuurikorraldajate Liidu juhatusel liige

Taasiseseisvumise järgne esimene festival toimus minu teada 1998. aastal. Kehra rahvamajas peaks seega toimuma 16. festival. Seekordne harrastusteatri kogunemine algab rahvamajas 18. oktoobril kell 10.30 avamisega. Rahvast tervitavad maavanem Ülle Rajasalu, Anija vallavanem Arvi Karotam ja Harrastusteatri Liidu esindaja Kristiina Oomer. Truppe osaleb kokku kaheksa ja festival toimub kahel päeval. Pooled trupid esinevad esimesel ja pooled teisel päeval. Muuhulgas on kohal esindajad Neemelt, Jõe-lähtmest, Turbast ning kodusest Kehrast. Festival peaks lõppema pühapäeval kell 19.30 kokkuvõt-

tega. Küllastajale maksab iga etenduse pilet ühe euro. Nõudeid truppidele ei ole. Kui aga etenduse pikkus on üle kahe tunni, siis festivalile antud etendust ei ole soovitatav võtta. Sest päevad on väga pikad. Žüriis on seekord Andrus Vaarik, Maria Usk ja Allan Kress. Valitakse parim etendus (grand prix) ning parimad nais- ja meesosa-täitjad. Ja siis vastavalt žürii soovile, parimaid kõrvalosatäitjaid, lavastajaid, heli- ja valgustehnikaid jne. Teatritegemine on Harjumaal väga populaarne, puudu on vaid lavastajatest ja loomulikult toetusest (nii rahalisest kui ka moraalsest). Festivalil korraldan truppidele ka ümarlaua, kus arutame harrastusteatri praegust olukorda ja vaatame ka tulevikku. Vaata lisa anija.kovtp.ee/kalender.

KURI KARJAS

Kehalised väärkohtlemised

- 10. oktoobril kella 22 ajal teatati politseile, et Raasiku valla talus tungiti kallale 48-aastasele naisele. Politsei viis kahtlustatavana jaoskonda 59-aastase mehe.
- 10. oktoobril kella 21.50 ajal teatati politseile, et Viimsi vallas Randveres tungiti kallale 21-aastasele mehele.

Vargused

- 13. oktoobril avastati, et Saku vallas Männiku külas varastati keldrist kaks jalgratast, tööriistu ja muid asju. Kahju 260 eurot.
- Õöl vastu 13. oktoobrit varastati Viimsi vallas Pringil asutusest kaks laevakella. Kahju 400 eurot.
- Õöl vastu 13. oktoobrit varastati Piritall eramu garaažist ehitustööriistu. Kahju 2670 eurot.
- Õöl vastu 13. oktoobrit varastati Saue vallas Hüürus seisnud autot erinevaid tööriistu. Kahju 5075 eurot.
- 12. oktoobril kella 8.30 ajal teatati politseile, et Paldiski asuvas korteris tungiti kallale 49-aastasele naisele.
- Õöl vastu 10. oktoobrit varastati Kehras garaažist gaasiballoon, aku ja vanametalli. Kahju kokku 360 eurot.

Lisaks ELIISile on Eestis teisi ettevõtteid, mis pakuvad sarnast teenust. Konkurents püsimiseks pannakse rõhku kasutajatoele kui ka esitlustele, milles kasutatakse infosüsteemiga sama nime kandvat maskotti.

Kristjan Terase

KÜMNENDIK KASUTAB UUT INFOSÜSTEEMI

Lasteaiad soosivad paberivaba tööd

■ Jaanuaris esitletud Eesti Lasteaedade Internetipõhist Infosüsteemi (ELIIS) kasutavad tänaseks 68 lasteaeda, millest paljud asuvad Harjumaal. Aasta lõpuks võib see arv aga kasvada.

Kristjan Teras

kristjan@harjuelu.ee

Lagedi kooli arvutiõpetaja Hannes Raimets on ühtaegu pedagoog, ettevõtja kui ka klienditeenindaja. Intervjuu ajal ei helise aga tema laual olev telefon kordagi. See on omamoodi tunnus, sest vahetult enne teenuse esimest aastapäeva on infosüsteemi lisatud juba 7289 lapse andmed.

Keilas asuvasse Vikerkare lasteaeda jõudis ELIIS tänavu märtsis. "Noormehed tegid hea esitluse, teenus meeldis kõigile ja nii otsustasimegi võtta prooviperioodi, et kõik saaksid õppida süsteemi kasutama," räägib lasteaia direktor Pärje Ülavere. Augustis võeti teenus juba täies mahus kasutusele ning tagasiside on olnud positiivne.

Arendatakse edasi

"Õpetajana saan ma loovam olla. Paberis ei saa kirjutatud maha tõmmata, hiljem muuta. Siin on kõik asjad ühes kohas ja kui tekib küsimus, võin küsida vanemate arvamust. Enam ei pea kirju saatma ja vastuseid ootama," räägib Vikerkares õpetajaametit pidav Heli.

Ülavere sõnul oli see ka hooldekogu selge soov, et lasteaed

oleks innovaatiline. "Koolid on juba ammu eKooli peal, kuid lasteadeadel see võimalus seni puudus."

Raimetsa hinnangul on tema meeskonna loodud infosüsteemi üheks eeliseks pidev arendustöö. "Hiljuti muutisime toidukordade märkimist selliselt, et igale lapsele saab määrata vaikimisi toidukorrad. Oleme Lagedil seda katsetanud ning võime öelda, et õpetajad hoiavad ELIISiga aega kokku."

Tulemas on teisedki lasteaedade soovideid kannustatud muudatused nagu näiteks automaatsalvestus. Kavandamisel on ka täiustatud nutiseadmete tugi ning igakuiselt tegeldakse väiksemate vigade parandamisega. Tehtud muudatustest saadetakse kasutajatele alati ülevaatlilik kiri.

Koostöö partneriga

Nüüd, mil infosüsteem läheb esimesele aastapäevale, keskendutakse peamiselt laienemisele. "Ühinesime ka ettevõttega ANC Toitluskonsultatsioonid, mis pakub toitlustusprogrammi koolidele ja lasteaedadele," räägib Raimets ning lisab, et ainuüksi Harjumaal on koostööpartneril 120 klienti.

Hetkel on ELIISi meeskond koduturule pühendunud, ent tulevikus kaalutakse ka laienemist. "Oleme uurinud naaberriikide alushariduse seadusi. Viimati näiteks Moskva kohta, kuid sinna on praegusel ajal ilmselt raske müüa," tunnistab Raimets. Euroopas mängib suurt rolli aga koostöö ANC'ga, kuivõrd toit-

TEAVE

Paberpäevikust vabaks

- Tänavu juunis oli teenusega liitunud 30, augustiks juba 60 lasteaeda. Täna on ELIISil 3789 kasutajat 68 lasteaias.
- Infosüsteem võimaldab täita elektroonilist päevikut, saata õpetajatele ja vanematele teateid, koostada nädalaplaane, aruandeid ning täita ühist kalendrit.
- Teenuse hinnad algavad 20 eurost kuus, ent ühe rühmaga lasteaedades ei maksa infosüsteemi kasutamine midagi.
- Eeloleval laupäeval toimub Eesti Lasteaednike Liidu konverents, kus ettekandega esinevad ka ELIISi meeskonna liikmed.

lustusseadus on neis riikides ühtne.

Ehkki kümnendik lasteaedade juba kasutab süsteemi, on Raimetsa sõnul ELIISil veel pikk tee minna.

"Näiteks Saue vald ja Rakvere linn on küll infosüsteemi oma lasteaedades kasutusele võtnud, kuid Eestis on lasteaedu kokku 600 ringis."

HARJU ARV

156

- Siseministeriumi rahvastiku toimingute osakonna andmeil sündis septembris Harjumaal 156 last.

LÜHIDALT

Murastes uppus skautriga õnnetusse sattunud mees

Teisipäeva õhtul anti häirekeskusesse teada, et Harku vallas Muraste külas kostab mere poolt apihüüdeid. Sündmuskohale saabunud Muraste vabatahtlikud päästjad ning Keila komando päästjad leidsid kalda lähedalt triiviva skautri, mille kõrval ühtki inimest ei olnud. Kell 19.44 leiti kaldast umbes 80 meetri kauguselt kivide vahelt noor meesterahvas, kelle elu enam päästa ei õnnestunud. (HE)

Vaade Maardule.

Maa-amet

Tallinna lähiümbruse ortofotod valmisid

Maa-ametil on valminud Tallinna linna ja selle lähiümbruse 2014. aasta madallennu fotod. Kevadel tehtud ortofotod on nähtavad kaardirakenduste ja avaliku WMS teenuse vahendusel. Lisaks Tallinna linnale on ortofotodega kaetud Viimsi poolsaar, Saue ja Maardu linn, Harku, Tabasalu, Peetri, Assaku, Luige, Jüri, Lagedi, Loo ja Kangru alevik. (HE)

Verekeskus kutsub Saue doonoripäevale

Põhja-Eesti regionaalhaigla verekeskus ootab nii uusi kui püsidoonoreid verd loovutama 23. oktoobril Saue gümnaasiumisse (Nurmesalu 9) kell 10-14. Doonoriks sobib terve, puhanud ja söönud ning vähemalt 50 kg kaaluv inimene vanuses 18-60 eluaastat, kes on Eesti Vabariigi kodanik või elanud Eestis elamisloa alusel üle ühe aasta. Verekeskus julgustab doonoreid verd loovutama regulaarselt, kolm-neli korda aastas. (HE)

Turvafirma püüab Viimsis narkoseenelisi

Turvafirma G4S patrullid on asunud Viimsis püüdma uimastilembesid noori, kes ilmuvad igal sügisel korjama narkootilise toimega seeni, kirjutab Postimees. "Alates septembri keskpaigast on patrullipäevikus pea iga päev mõni kanne seeneliste kohta," ütles G4S-i kommunikatsioonispetsialist Esme Kassak. Suures koguses kirjeldatud keelatud seente käitlemise korral võib inimest oodata maksimaalselt kümneaastane vangistus. (HE)

ARVAMUS

Tiit Vahenõmm

- On 40-aastane, abielus ning nelja lapse isa. Sündinud ja elanud Sakus.
- Senine amet enne vallavanemaks saamist oli kinnisvara-sektoris.
- Esimest korda valiti Tiit Vahenõmm Saku vallavolikogusse aastal 2005. Kolmandat korda valiti volikogusse mullu oktoobris ning mees kogus 82 häält. Praeguseks on saadikuvolitused peatatud.

Saame tuttavaks: Saku vallavanem Tiit Vahenõmm

■ 22. septembril valis Saku volikogu 11 poolthäälega vallavanema ametisse Tiit Vahenõmme, kes kuulub Reformierakonna nimekirja.

Allar Viivik

allar@harjuelu.ee

18. septembril astus senine vallavanem, vähem kui aasta ametis olnud Janec Leppik tagasi. Tema ametipärijaks valiti neli päeva hiljem volikogu liige Tiit Vahenõmm.

16. oktoobril andis värske vallajuht Harju Elule usutluse.

Millised on olnud esimesed tööd vallavanemana ning kas ametisse saamine tuli ootamatult?

Esimesed tööd on olnud tavapärased ehk meeskonna ja hallatavate asutustega tutvumine, läbirääkimised tuleviku teemadel ja jooksivad teemad. Kuna olen omavalitsuse asjadega pike-malt kursis, siis see on andnud võimaluse kohe üleskerkinud teemadel kaasa rääkida.

Ühinemistest on juttu veeretatud, kuid täna saab Saku vald ise hakkama.

Ametisse saamine tuli mõnes mõttes kindlasti ootamatult. Septembri alguses mul veel seda plaani polnud ning otsus tuli peale pakkumist kiiresti teha.

Kuidas on praegu omavalitsuse tervis?

Minu hinnangul läheb Saku valla hästi – meil on piisavalt elanikke, professionaalsed ametnikud ning tugev volikogu, kuid alati saab paremini.

Mida näitab Saku koht võimekuse edetabelis ehk pidev kümne hulgas olek?

See näitab, et vald on piisa-

valt võimekas ise hakkama saama ning et on hästi juhitud. Edetabelitesse tuleb alati teatud skepsisega suhtuda, kuna lõpliku tõde ei leia neist ühestki. Sarnane asi on ju ka küsitlustega: tihti peale sõltub vastus küsimuse asetusest.

Objektid ning rajatised, mida vallas napib?

Puudused on traditsiooniliselt: lasteaia- ja koolikohtade napus, spordisaal on väike, sotsiaalruumidega on olukord keeruline ning ühisveevärki pole kõikjal. Uusi kortermaju pole ka pikalt ehitatud. Samas on murekohad teada ja töö käib. Hea meel on öelda, et ka esimene uus kortermaja peaks järgmisel aastal valmima.

Mis on saanud plaanitavast suurejoonelisest hobukeskusest ning kas ehituse algus juba paistab?

Hobukeskus on olnud pikalt planeerimisel ja sel aastal on asjad pisut jälle edenunud. Kuid ehitusaega ei julge ma küll prognoosida, sest see sõltub rohkem arendaja tahtest.

Vald omalt näeks loomulikult heameelega, et ehitus juba käiks.

Kui inimesed soovivad valda elama tulla, siis mis on need kolm asja millega Teie ja vallavalitsus neid elama meelitaks?

Mõnus elukeskkond, linna lähedus, kvaliteetne haridus lastele ning tugevad kultuuritraditsioonid.

Võimalik ühinemine või mitteühinemine naabritega. Kas need küsimused on praegu päevakorras?

Ühinemistest on juttu veeretatud küll, kuid täna saab Saku vald ise hakkama. Lihtsalt ühineda, et tekiks maad või elanikke juurde, pole mõtet. Samuti ei ole vabariigis tänaseks ühinenud omavalitsustesse liitumiste järel veel suuri pudrumägesid jõudnud.

LIIDRIKS TÕUSIS RAE VALD

Võimekuse indeks üllatusi ei pakkunud

■ Möödunud reedel avalikustati Siseministeeriumis Geomediaalt tellitud kohalike omavalitsuste võimekuse indeks, mis kuuendat aastat järjest seab pingeritta Eesti-maa vallad ja linnad.

Kristjan Teras

kristjan@harjuelu.ee

Nii nagu eelnevatelgi aastatel, näitab värske analüüs, et jätkuvalt on suurima haldussuutlikkusega need omavalitsused, mis asuvad vahetult Tallinna lähikümbruses. Lisaks pealinnale kuulub esikümnesse koguni seitse Harjumaa omavalitsust.

Siseminister Hanno Pevkur avaldas lootust, et võimekuse indeks ei ole alus ühelegi omavalitsusele näpuga näitamiseks. Kui üldises pingereas võib mõni väikevald asuda tabeli teises pooles, siis majanduse või elanike heaolu poolest võivad sellised omavalitsused kõrgemal kohal asuda.

Samuti juhtis Pevkur tänavu tähelepanu vabatahtlikele ühinemistele, tuues näiteks Kose valla, mis on hüppeliselt tõusnud – 2009. aastal üleriigilises järjestysses 30. kohal asunud omavalitsus tuli 2013. aastal 9. kohale ning hoiab perioodil 2010-2013 suisa kuuendat positsiooni.

“Vabatahtlikel ühinemistel on väga selge positiivne mõju omavalitsuste võimekusele teenuseid osutada. Ühinevad omavalitsused ei tohi seda edu aga käest ära lasta, sest need otsused, mida tehakse pärast ühinemist, on kriitilise tähtsusega,” lausub siseminister.

Lapsed ja ettevõtlus

Kose vallavanema Merle Pussaku sõnul oli kõrge koht tabelis meeldiv üllatus, kuid tema sõnul ei käi tegelik elu vallas selle tabeli järgi. “Kõik ühinenud vallad on indeksi alusel koostatud tabelis kohta varasemaga võrreldes parandanud. Samas on ka indeksi koostajad ettevaatlikud järelduste tegemisel,” ütles Pussak. “Kose valla puhul tõi näitajate paranemise elanike arvu kasv, teenuste laienemine, laenukoormuse vähenemine. Samuti tegutseb meil tublisid ettevõtjaid, kes suudavad tööd pakkuda ja konkurentsivõime tagada,” lisas ta.

Esikohale tõusnud Rae valla tugevustena tuuakse välja finantspoolt ja kohaliku majanduse arengut. Vallavanem Mart Vörklaeva sõnul aitasid buumiaastad küll arengule kaasa, kuid tõi kaasa ka palju kohustusi. Täna on rahvastiku juurdekasv küll aeglustunud – aasta algusega võrreldes on juurde tulnud ligikaudu 600 elaniku.

“Oleme võtnud selgeks suunaks ettevõtluse ning elukeskkonna arendamise. Kui meie-poolsed tingimused on täidetud, püüame uutele firmadele võimalikult vähe bürokraatiat teha ning panustada sellesse, et asjad kiiresti liiguksid,” rääkis Vörklaev.

“Oleme tähelepanu suunanud ka ettevõtete ja noorte va-

Rae valda on aastate jooksul kolinud nii mitmedki suurfirmad. Septembri lõpus panid Rae vallavanem Mart Vörklaev (vasakul) ja vallavolikogu esimees Agu Laius Kurnas nurgakivi Maxima hiidkompleksile. “Püüame uutele firmadele võimalikult vähe bürokraatiat teha ning panustada sellesse, et asjad kiiresti liiguksid,” ütleb Mart Vörklaev.

Marko Tooming

helisele koostööle selleks, et noored tulevikus kodukanti tagasi tuleksid ning teaksid, et siin on võimalik saada väga tasuvat tööd.”

Geomedia juhatause esimehe Rivo Noorkõivu väitel möödus Rae Viimsist eelkõige parema finantsvõimekuse tõttu. Ka Noorkõivu sõnul on ühinenud valdade saavutatud positsioon väga hea, kuid võtmeküsimus on see, kuidas saavutatud positsiooni säilitada. “Väiksemas omavalitsuses on sageli väga inimlähedane mõtlemine. Mastaabi kasvuga on küsimus see, kas suudetakse organisatsioon efektiivselt käima panna või mitte.”

Mõtestatud liitumine

Ühinenud valla näitega esines uuringu esitlusel endine Saue abivallavanem ning nüüdne Lääne-Nigula vallavanem Mikk Lõhmus, kes tõstis esile Risti, Oru ja Taebla valla ühinemisest saadud kasu. “See andis võimaluse luua võimekama ja haldussuutlikuma omavalitsuse ja ma arvan, et teised ühinenud valdade juhid samamoodi toetavad seda. Ühinemise järel liikus valla laenukoormus mõistlikkuse piiridesse ning meil õnnestus tekitada mingisugune finantsvõimekus,” rääkis Lõhmus.

Merle Pussaku väitel ei saa ühinemine siiski olla eesmärk omaette, vaid see on vahend eesmärkide saavutamiseks. Kose vallavanema hinnangul võib väiksematel omavalitsustel olla probleeme vajalike spetsialistide leidmise ja suuremahuliste in-

TEAVE

Harju omavalitsused võimekuse edetabelis

KOV	Koht 2010-2013	Indeks 2010-2013	Koht 2013	Indeks 2013
Rae vald	1.	82,5	1.	82,0
Viimsi vald	2.	81,3	4.	78,8
Harku vald	3.	80,3	2.	79,5
Saue linn	5.	78,2	6.	76,8
Kose vald	6.	77,9	9.	73,6
Jõelähtme vald	7.	76,7	3.	79,2
Saku vald	8.	76,0	8.	73,8
Saue vald	13.	72,8	7.	74,4
Keila linn	15.	69,8	13.	70,9
Kiili vald	19.	67,1	17.	67,4
Kuusalu vald	28.	65,5	19.	66,6
Anija vald	36.	63,9	37.	63,1
Maardu linn	38.	62,2	29.	64,7
Raasiku vald	42.	61,1	25.	65,4
Keila vald	53.	59,3	35.	63,3
Paldiski linn	55.	58,8	63.	57,5
Kernu vald	58.	58,3	27.	65,2
Padise vald	69.	56,4	80.	54,1
Aegviidu vald	75.	54,8	102.	51,4
Nissi vald	94.	53,0	124.	48,4
Loksa linn	151.	43,6	173.	42,9
Vasalemma vald	157.	43,1	163.	44,2

vesteeringute rahastamisega. “Kui omavalitsusjuhid suudavad ühinemises näha vallale olulisi eesmärgi ja nende täitmise ka kokku leppida, siis tuleks ühinemine eesmärgiks võtta,” ütles Pussak.

Keila valla ja linna ühinemistest on räägitud aastaid ning seda mõtet toetab ka asja ametis-

se valitud vallavanem. “Ma nõustun siseministri väitega, kuid leian, et igal ajal on oma aeg. Praegu oleme võtnud vastu otsuse, et jätkame läbirääkimisi nii linnaga kui ka suurvald loomiseks. Me hindame mõlemat varianti, kuid ei soovi otsuste langetamisega kiirustada,” lausub vallavanem Jaan Alver.

Värske vallajuht vahetult ametisse valimise järel.

Saku Sõnumid

ARVAMUS

40 riigikogulase läkitus Eesti rahvale

■ Rahu ja mõõdukas üks-meel kestis Eestimaal, kuni 40 riigikogulast leidsid, et on aeg revolutsiooniks inimsuhetes, sest muidu pole me õiged eurooplased.

Värner Lootsmann

Loksa linnapea, Riigikogu IX ja X koosseisu liige

Kuigi põletavaid probleeme on Eestimaal kümneid, leidsid need rahva esindajad, et sotsiaal-, haridus-, regionaal-, töökohtade, rahva väljarände ja iibeprobleemide asemel on vajalik tegelda hoopis homoseksuaalide kooselu seadustamisega.

Tõenäoliselt enamikku eestimaalastest jätab ükskõikseks see, kus ja kuidas geid, lesbid ja muud homoseksuaalid üksteisega suhtlevad – see on tõesti nende soov ja vaba valik. Küll aga ei saa ma jääda ükskõikseks selle ignorantsuse ja ükskõiksuse suhtes, mida väljendasid 40 Riigikogu saadikut kooseluseaduse menetlemisel ja vastuvõtmisel. Rahva enamuse tahe tallati sõna otseses mõttes jalge alla, et anda roheline tuli tulevaste homoabil elude legaliseerimisele.

Rahvaga ei arvesta

Kui needsamad 40 saadikut neli aastat tagasi Riigikokku kandideerisid, ei julgenud ükski neist välja käia mõtet mingist kooseluseadusest. Oli vaid sotsidel võimalik koalitsiooni saada, kui kohe käidigi välja oma vikerkaarevärviline seaduseelnõu. Riigikogu liikmed, kes neli aastat tagasi lubasid eestimaalastele rahva soovidega arvestada; saadikud, kes veel paar aastat tagasi istusid Jääkeldris koos president Ilvesega ja kinnitasid, et rahva arvamus on ülim, unustasid selle aga Riigikogu saalis, kui keelasid rahval otsustada, kas rahvas soovib kooseluseaduse (nimetagem seda õigluse mõttes homoseksuaalide seaduseks) kiirkorras vastuvõtmist.

Kurb ja naljaks oli teada saada, kuidas ühe fraktsiooni liikmed said “nägijateks” pärast seda, kui saadi teada, et kellegi tãdi või onu kaugel Kanadas on homo – ja elavad täiesti normaalselt!

Nii nagu oli kummaline ja head tava eirav kooseluseaduse menetlemine ja vastuvõtmine Riigikogus, oli fantastiliselt kiire seaduse jõustumine ka Vabariigi Presidendi poolt.

Tegeleme edasi

Vastuvõetud kooseluseadusega saatsid 40 Riigikogu liiget justkui läkituse Eesti rahvale ja Eesti valijale – ära käi minu lubaduste järgi, vaid käi minu tegude järgi!

Kahjuks seekordsed teod ei vääri rahva usaldust.

Mis edasi? Kuna tegemist on tarbetu ja rahva enamuse arvamus mitteametustava seadusega, millel puuduvad kõik rakendus- sätet, peab seaduse ja seaduse võimaliku rakendamisega edasi tegelema poole aasta pärast valitav Riigikogu uus koosseis.

Usun, et valija on tark ja suudab 2015. a Riigikogu valimistel kandidaatide hulgas vahet teha, keda saab usaldada, keda mitte.

ELANIKE VÄHENEMINE HARJUMAAD EI MÕJUTA

Riik *versus* kohalikud eelarved

■ Riik eemaldub kodanikust, riik ei hooli kodanikest. Need käibefraasid kõlavad siis, kui mõni ametnik või ametkond ei suhtu tõsiselt kodanike kaebustesse. Näiteks politsei või sotsiaaltöötajad ei pööra tähelepanu koduvägivallale.

Ülo Russak

ylo@harjuelu.ee

Et aga kogu riigi tasandil riigieelarvega oma kodanikele samuti kaudselt hoolimatust näidatakse, sai selgeks kolmapäeval, Harjumaal Omavalitsuste Liidu (HOL)i poolt korraldatud Harjumaal eelarvete arutelul.

Eesti riigi eelarve kasvab järgmisel aastal 7 protsenti, jõudes 8,445 miljardi euroni. Arvudes on tõus 556 miljonit eurot. Samal ajal on eelarve puudujääk 0,5% prognoositavast SKP-st. Järgmisel aastal väheneb ka üksikisiku tulumaks ühe protsendipunkti võrra, langedes 21-lt 20 protsendile. Üksikisiku tulumaks on aga kohalike omavalitsuste eelarvete peamine tuluallikas. Riigieelarvet täidavad ja aitavad kasvatada lisaks üksikisiku eeldatavad tulu suurenemisele ka (riigile) kasulikud muudatused käibemaksus. Kuidas tulevad kohalikud omavalitsused toime oma eelarvetega, kas jätkub raha nii õpetajatele palkade maksmiseks kui teede lappimiseks?

Eelarvete lõhe

Et riigieelarve ja kohalike omavalitsuste eelarvete vahel selline suhe valitseb, kus riigieelarve omavalitsuste eelarvetest kiiremini kasvab, seda tunnistab ka omavalitsusjuhtidele esinenud rahandusministeeriumi KOV-de finantsjuhtimise osakonna juhataja Sulev Liik. See tendents kehtib alates aastast 2009, mil vähendati KOV-ide eelarvesse laekuvat üksikisiku tulumaksu 12,8%-lt 12,2-le protsendile. Lihtsamaks ei teinud enamike omavalitsuste olukorda ka IRLi poolt läbi surutud maamaksu kaotamine elamumaalt.

Meie elanikkond on viimase kümne aasta jooksul kasvanud.

Samas oli rahandusministeeriumi esindajal omavalitsuste esindajaile ka positiivseid uudiseid: õpetajate keskmine palk peaks järgmisel aastal küündima 1050 euroni, miinimumpalk 880 euroni. See tähendaks 10%-st palgatõusu, mis ei puuduta. Rahandusministeeriumi esindaja kinnitas, et preemia on nendele omavalitsustele, kus on liidetud eesti- ja venekeelne gümnaasium. Koolilõuna toetus 0,78 eurot laieneb ka kõikidele gümnaasiumiõpilastele. Oluliselt suurenevad järgmisel aastal riiklikud vahendid muinsuskaitsealaseks tegevuseks.

Fiskaalpoliitika osas hoiatas Sulev Liik: ka sel Euroopa Liidu eelarveperioodil (2014-2020)

ARVAMUS

Milliseks kujuneb kohalik eelarve?

VALERI KUKK

Kiili vallavanem

Kuigi üksikisiku tulumaks väheneb järgmisel aastal ühe protsendipunkti võrra, kasvab Kiili valla eelarve tõenäoliselt 1,5 kuni 2%. Seda põhiliselt elanike suurema sissetuleku tõttu. Jätkame senist eelarvepoliitikat – panustame taristu arengusse, eelkõige kergliiklusteede ehitusse. Samuti loodame hakata ehitama uut lasteaeda, millega saaks ka kooliruumide mured vähemalt osaliselt murtud. Ka meie ei räägi mingist kriisieelarvest küll aga arutame riskistenaariume, kui midagi peaks maailma majanduses jälle juhtuma.

NIKOLAI VOJEIKIN

Maardu linnapea

Traditsiooniliselt võtab Maardu linn järgmise aasta eelarve vastu enne eelarveperioodi algust. Esimene eelarve lugemine on meil toimunud, novembri alguses on teine lugemine ja siis... Kindlasti Maardu eelarve ei vähene, ikka kasvab. Rohkem panustame järgmisel aastal inimestesse, ennekõike õpetajate ja lasteaednike palgatõusu. Pedagoogide palgad peaksid Maardus tõusma vähemalt 7%. See tõus toimub tõenäoliselt linnamajanduse arvelt. Küll tahame aga rohkem tähelepanu pöörata humanitaar- ja haridusasutuste renoveerimisele.

kehtib põhimõte, et ka käibemaks on abikõlbulik, aga raskustesse võivad sattuda omavalitsused, kes on Euroopa toetusrahadega ehitanud objekte, mille ülalpidamiskuludeks nüüd endal raha napib.

Ükski käsi ei tõusnud

Eesti Maaomavalitsuste Liidu finantsnõunik Märt Moll nentis, et võrreldes kohalike omavalitsuste eelarveid sisemajanduse koguproduktiga (SKP), siis on need suhteliselt madalamad kui 2006. aastal. Märt Moll meenutas ka põhjust, miks 2009. kriisiaastal kohalike omavalitsuste eelarvetesse laekuvat üksikisiku tulumaksu laekumisprotsenti vähendati.

“Riik lubas omavalitsustele, et võtab neilt kohustuse tegelda noorsoo huviringide ja spordiga. Palun tõstke käsi, milline omavalitsus ei tegele enam oma noortega,” palus kogenud finantsist. Ükski omavalitsusjuhi käsi ei tõusnud. Saalist tõusis hoopis naerupahvak.

“Oleme kõnelenud riigi esindajatega, et need üksikisiku tulumaksu laekumisprotsendid taastatakse. Selge, et riik korraga ei saa – ka riigil tuleb täita võetud kohustused – aga taastamine (loe: omavalitsuste eelarvete taastamine) võiks toimuda mõne aasta jooksul,” kõneles Märt Moll.

Riigiametnike vastus omavalitsusjuhtidele on alati üks – töötasu kasvab, omavalitsuste eelarved suurenevad. Milles küsimus?

Kriisieelarvet pole

“Kui riik kodaniku juttu kuulda ei võta, tuleb kevadel parlament valida inimesed, kelle kõrvad oma inimeste häälele kurdiks ei jää,” tõdes Riigikogu rahanduskomisjoni esimees Rannar Vassiljev. Ta tõdes samuti, et tööealise elanikkonna vähenemi-

Rannar Vassiljev.

Ülo Russak

ne hakkab peatselt ka paljude omavalitsuste tulubaasi kahan-dama, see aga enamike Harjumaal omavalitsuste eelarveid ei mõjuta. Meie elanikkond on viimase kümne aasta jooksul kasvanud ja küllap kasvab edaspidigi.

Kuigi meid ümbritsevate riikide (Soomes, Venemaal, Saksamaal) majandus, kellega oleme ka tihedates majandussidemetes, ei ole kiita seisus, samuti on Euroopas mitmeid ohtlikke pingekoldeid, Eestis kriisieelarvet pole ette valmistanud.

“2007. aastal oli õhus palju ohu märke – kinnisvarahindade mull, palkade oluliselt kiirem kasv tööviljakusest, liigsetele laenudele rajatud areng – siis praegu selliseid märke pole,” nentis Vassiljev. “Meie majandus areneb stabiilselt. Ohud meie majandusele tulevad mujalt.”

NÕUANNE

Töölähetus ja töötaja lähetamine

■ Üha sagedamini lähetakse Euroopa Liidu ühisturu soodsate võimaluste tõttu töötajaid tööle mõnda teise liikmesriiki. Sellisel juhul tekib alati küsimus, kas tegemist on töölähetusega Eesti Vabariigi töölepingu seaduse mõistes või hoopis lähetatud töötajaga Euroopa Liidu direktiivi mõistes?

Kristel Plangi

Tööinspektsiooni osakonnajuhataja

Kuigi mõisted on keeleliselt sarnased ja segadusse ajavad, tasub nende erinevus siiski nii töötajatel kui ka tööandjatel selgeks teha, et vältida olukordi, kus tegelikult ettenähtud töötingimused ei ole tagatud.

Eestis kehtiva töölepingu seaduse järgi on töölähetuses viibiv töötaja saadetud tööle väljapoole töölepingus ette nähtud kohta, tihti ka väljapoole Eestit, kuid sinse tööandja kehtestatud tingimustel. Euroopa Liidu direktiivi järgi on lähetatud töötaja inimene, kes osutab teenust teises riigis ja talle kohanduvad ka selle riigi nõuded.

Seega lähetatud töötajat eristab töölähetuses viibivast töötajast asjaolu, et lähetatud töötajal on alati sihtriigis konkreetne vastuvõtja, kes korraldab välisriigis tema tööd ja töökeskkonda. Töölähetuses viibival töötajal on ülesanded Eestist kaasa antud.

Töö tegemise koht

Töölähetuse puhul on selge, et lisaks tavapärasele töötasule tuleb töötajale maksta ka päevaraha, mille maksuvaba miinimummäär on 22,37 eurot ja maksuvaba maksimummäär 32 eurot. Lähetatud töötajale tuleb aga tagada sihtriigi töötasu alammäär, juhul kui see on soodsam kui töölepingus kokku lepitud palk. Näiteks kui Eestist lähetatakse Soome ehitustöölaine, tuleb talle maksta Soome ehitussektori kollektiivlepingus ettenähtud töötasu alammäär, sest see on kõrgem kui Eestis kehtestatud miinimum töötasu alammäär.

Lähtudes näiteks Soome ehitussektori elamuehituse kollektiivlepingust, millele on Euroopa Liidu direktiivi järgi Eestist Soome lähetatud töötajal õigus, peaks vähete kogemustega töötaja minimaalne tunnitasu olema 11,14 eurot bruto. Kuu jooksul töötatud 160 tunni eest teeb see kokku 1782,4 eurot bruto. Kuna Eestist Soome tööle lähetatud ehitajad on enamasti ka suuremate kogemustega, on tunnitasu ja lõplik kuupalk veelgi suuremad.

Tööinspektsioonini on jõudnud mitmeid juhtumeid, kus eestlasi on Soomes töötamisel ebaõiglaselt koheldud ning neile ei ole makstud töötasu vastavalt Soome õiguskorrale.

Enamasti tekivad sellised olukorrad ettevõtete teadmatu-

sest ja pigem vähem pahatahtlikusest.

Selleks, et välisriiki tööle asumisel oleks inimesele tagatud ELi direktiiviga ettenähtud töötingimused, tuleb veenduda, et töölepingus oleks fikseeritud reaalne töö tegemise koht. Teisisõnu, kui eestlane töötab reaalselt Soomes, siis see peab ka lepingus fikseeritud olema ning lepingus ei tohi töö tegemise kohaks olla näiteks Eesti või Läti. Viimasel kahel juhul ei ole töötajale tagatud Soome töötingimused, sealhulgas kohalik töötasu või kollektiivlepingus kinnitatud alammäär, kuid ta saab oma õiguste kaitseks pöörduda töövaidluskomisjoni või kohtu poole.

Mõju tulevikus

Kuigi Soome ehitusele tööle lähetatud ehitajale tuleb maksta eelpool mainitud kollektiivlepingust ja valdkonna spetsiifikast ettenähtud tunnitasu, on Tööinspektsioonil teada juhtumeid, kus ettevõtte teadmatusel lähetakse inimene küll Euroopa Liidu direktiivi mõistes tööle Soome, kuid töölepingus on märgitud töö tegemise kohana siiski Eesti. See tekitab olukorra, kus ettevõtte saab maksta töötajale Eestis kehtivat miinimumpalka 355 eurot ja näiteks 20 töötatud päeva eest maksuvaba lähetuse päevaraha 640 eurot. Liites kokku eelpool välja toodud töötasu alammäär 335 eurot ja 20 päeva päevaraha 640 eurot, teeb see kokku korraliku summa (995 eurot) ja kõik tundub antud ajahetkel olevat korras.

Ettevõtte sattuda olukorda, kus maksuamet avastab rikkumise.

Paraku võib töötasu alammäära maksmine koos päevarahadega pikas perspektiivis vallasalt kätte maksta nii töötajale kui ka tööandjale.

Kuigi töötaja 995-eurone palk on soliidne, pole sellelt 640 eurot makstud makse ning tulevikus annab see tunda näiteks väiksemas pensionis. Samas võib ka ettevõtte sattuda olukorda, kus maksuamet avastab rikkumise ning nõuab sisse päevarahadelt tasumata maksud koos intressidega.

Seega on välisriiki tööle suundumisel oluline fikseerida töölepingus reaalne töö tegemise koht ning teha endale selgeks, kas konkreetsel juhul on tegemist töölähetusega töölepingu seaduse mõistes või olete te hoopis lähetatud töötaja Euroopa Liidu direktiivi mõistes.

Enne välisriiki tööle asumist tasub uurida Tööinspektsiooni kodulehte (www.ti.ee) ning Tööelu portaali (www.tooelu.ee). Samuti aitab tööga seotud küsimustes äripäevaldel 9.00-15.00 Tööinspektsiooni jurist telefonil 640 6000 või e-posti aadressil jurist@ti.ee.

Juubilarid õnnitlesid väga erineva taustaga inimesed – kõrgetest kiriku- ja riigitegelastest endiste kriminaalideni. Fotol kingib skulptor Tauno Kangro kolmeks aastaks pistisevõtmise eest vangi mõistetud Ivo Parbuse valsa pilgu all juubilarile oma taiese. Ülo Russak

Bõstrovi juubel

Läinud reedel, 10. oktoobril, tähistas 17 aastat Maardut linnapeana linna juhtinud ja nüüd volikogu esimehe ametit pidav Georgi Bõstrov oma 70. sünnipäeva.

Nii nagu juubilar ja Maardu linn on paljude inimeste ja piirkondadega maailmas tihedates sidemetes, nii oli ka juubelil külalisi mitmelt poolt. Ligi kaheksa õnnitleja hulgas oli Moskva ja kogu Venemaa patriarhiale alluva Eesti Õigeusu Kiriku eestseisja isa Kornelius, Venemaa erakorraline ja täievoliline suursaadik Eesti vabariigis Juri Merzljakov, Valgevene suursaadik Anatoli Stepus, Harjumaa maavanem Ülle Rajasalu. Juubilarid õnnitlesid kolleegid linnavalitsusest ja ka Maardu linna lapsed.

Hea vene kombe kohaselt ei puudunud juubelitepo laualt ei punane kalamari ega valge viin. (Ülo Russak)

Riisiperes avati Raimond Valgre pink

Raimond Valgre sünnist möödus 7. oktoobril 101 aastat. Küllap on liigne mainida, et Valgre on üks tuntumaid ja armastatumaid heliloojaid, kes end eluajal tagasihoidlikkusest ise kordagi heliloojaks tituleerida ei tihanud.

Reelika Väli

MTÜ Nissi Naisselts liige

Raimond Valgre 101. sünniaastapäeval avas MTÜ Nissi Naisselts Riisiperes Nissi kirikumõisa pargis Raimond Valgrele pühendatud pingi.

Uurides helilooja eluga seonduvat, ei saa me ka täna veel väga täpselt rääkida tema eluloost. See on täis legende nagu Raimond isegi. Tema noorusaastad möödusid Raplas ja hilisemad, kõige loomingulisemad aastad Pärnus. Kuid teada on, et ta sündis Riisiperes, kus ta ema elas mõnda aega sugulaste juures. Raimondi vanemad ei olnud sel ajal veel abiellunud. Tema sündi Riisiperes kinnitab ka Nissi kiriku sünnikannete sünnimeetrika.

Kokkupuude meie vallaga on põgus, võiks öelda, et isegi hetkeline, kuid ometi märgiline.

Erinevate eluperioodide loominguks on tema mõjutajateks olnud naised, kellele mõeldes on sündinud imelised viisid. Paralleeli tõmmates saame ka täna öelda, et temale pühendatud mälestuspingi idee ja selle teostus on alguse saanud samuti naistelt.

Ühel kevadisel naisseltsi koosolekul, aasta või poolteist tagasi, kui sai arutletud ja mõtiskletud seltsi tegevuse ja tulevaste plaanide üle, sõnas üks naisilmne, ütle mata armas ja hää naine, et mis oleks, kui teeks midagi lihtsat, midagi ilusat, midagi hingele ja midagi mis kõigile korda läheks. Ja nii see sündiski. Idee läks idanema, millest tänaseks on saanud teostus. See idee oli ja on tänaseni otsekui muinaslugu muusikas.

MTÜ Nissi Naisselts tänab toetuse ja abi eest Seve Ehituse ASi, Vello Ennistet ja Jaanus Tabunit, Jüri Kaerpõldu, Nissi Maarja koguduse õpetaja Lea Jantsi ja Nissi vallavanem Peedo Kesselt!

"Aastatetagused kuulutused ja plakatid on käsitsi maalitud või joonistatud. Kahjuks puudub paljudel aastaaarv, millal üritus toimus," ütleb perenaine Merle Beljäev. Plakateid saab näha juubelitepol. 2x Allar Viivik

"ÕHTUTI ON KUULDA HOBUSTE KAPPAMIST"

"Lõokese talust" Kernu valla rahvamajaks

7. novembril 30. sünnipäeva pidav Kernu valla rahvamaja on läbi aastate olnud paikkonna kultuuri ja spordielu keskuseks. Mitmed sarivõistlused toovad kokku sadu harrastuslaste, tantsurühmad, näiteringid ja lauljad on tuntud üle valla ning kaugemalgi.

Allar Viivik

allar@harjuelu.ee

Esimest korda Kernu keskusse sattunu võib küsida, et miks on kunagise mõisa ehk praeguse vallamaja ette rajatud kultuurikeskus. Põhjus on tegelikult lihtne. ENSV päevil töötas mõisas Haiba sovhoosi kontor, mille ees asusid vanad hobusetallid. Nende asemele alustati 1983. aastal õppekeskuse rajamist. "Vana rahvamaja asus seal, kus Tallinna-Pärnu maantee ääres seisab Kohatu bensiniijaam-toidutare. Siiani on alles peatus "Kernu rahvamaja". Majandis ei saanud olla kahte kultuurikeskust ja nii viisi nipitades ehitati õppekeskus," räägib maja perenaine Merle Beljäev.

Eesti taluarhitektuurist mõjutatud hoones on saal ja võimla. Saali ehitati lava ja astmetega tooliread, et laval toimuvat oleks parem jälgida. Uhekeskus avati 1984. aasta novembri alguses. Avapeol esinesid Ivo Linna ja ansambel Rock Hotel ning tegid seda ka kümme aastat hiljem. Kahjuks pole avamisest alles fotosid või plakateid. Toonased mäletajad võiksid võtta ühendust rahvamajaga. Samuti pole vanast rahvamajast korralikke välisvaateid.

Uus hoone toonases Nissi külanõukogus aga kogus tunnustust, preemiaid ja imetlust. Ning direktor Erich Lõokese järgi ka hüüdnime "Lõokese talu".

Arvuti kultuuri vastu

Hobused on tänaseks ajalugu. Aga need kummitavat rahvamaja rahvast aeg-ajalt tänagi. "Õhtuti on kuulda hobuse kappamist. Siin olid vanad tallid," ütleb Merle.

Kunagine riigimajandi õppekeskus meenutab väljast taluhoonet.

pamist. Siin olid vanad tallid," ütleb Merle.

Toonast Haiba klubi või maakultuurimaja suunasid 1980-1990ndatel Sirje Nokkur ja tänaseni spordijuhina töötav Kaljo Põldaru. Palju harrastati rahvatantsu ning koolilapsed käisid treeningutel koguni klasiide kaup. Memmede tantsurühm tähistas mõni aeg tagasi 25. sünnipäeva. Veel tegutsesid või tegutsesid siiani näiteringid ja laulustuudio.

"Õhtuti on kuulda hobuse kappamist. Siin olid vanad tallid," ütleb Merle.

Spordi poolelt on omaette legendaarsed lauatenise seeria võistlused, mis tänavu toimuvad Kaljo Põldaru sõnul 31. hooaega. Lisaks pakutakse koroonat, pallimänge, mitmed talviseid ning suvised võistlusi.

2008. aasta veebruaris tuli juhataja Kaja Kaasiku kõrvale tööle praegune perenaine Merle Beljäev.

Õnneks ei ole virtuaalne arvuti- ja telemaailm nende aastatega vähendanud ise tegemise ja kultuuri vajadust. Viimasel kümme aastat on tegutsenud peaaegu samad rühmad ja rin-

gid, mis ammugi. "Laulustuudio alustab taas paari nädala pärast," lisab Beljäev. Populaarsed on ka jooga-, näite- ning käsitööringid. Perenaine räägib ka, et mõned aastad tagasi alustati keemikaga ja seda rahvamajas. Et ahjud ning muu varustus on suured, siis koliti peatselt uutest ruumidesse vallamaja keldrisse. Tänavu suvel toimus ka esimest korda Haiba tiigi ralli. Jätkuvad külade päevad, mida peeti tänavu Mõnustes.

Mälestatakse aktivisti

Spordielu juhib ning peab ka staadione korras väsimatu Kaljo Põldaru. Toimuvad mälumängu ja lauatenise sarjad ning ligi 300 võistlejaga talimängud. Samuti sari Kernu Terasmees, mis koosneb ligi 20 alast. "Korvpalli tänavu kahjuks pole. Aga võrkpallitreening jätkub," lisab Beljäev.

30. aastapäeva sügispidu toimub reedel, 7. novembril. Aktus algab kell 20 ning seal antakse kätte kauniste kodude tunnustused, valla tänukirjad ja preemiad.

"Seejärel avatakse sisehoovis koorilaulu saatel Andres Bahovski mälestuspink. Äsjalahkumud mees oli külaliikumise, kultuuri ja spordielu eestvedaja, kaitseliitlane ning pereisa," ütleb Beljäev.

Käesoleva aasta 20. detsembril toimub Bahovski meenu-

TEAVE

Õppekeskusest Kernu rahva majaks

- Haiba sovhoosi õppekeskus valmis 1984. aastal. EKE Projektis koostatud projekti autor on J. Laks ja sisekujundaja M. Shönberg.
- Maja on kahekorruseline ja sellel on kaks tiiba ehk saal ja võimla. 2. korrusel on puhkeruum ja saun. Seintel on 1987. aastal Paul Alliku maalitud kolm kultuuriteemalist maali.
- Aastatega on hoone niimõeldult muutunud. Praegu tegutseb Kernu valla rahvamaja ja seal töötab viis inimest.
- Rahvamajas on vahetatud katust, uksi ja aknaid. Samuti uuendatud ning lihvitud põrandaid. Ümber on ehitatud katlamaja ning praegu on majas pelletiküte.
- Vaata lisa www.omavald.ee/rahvamaja.

tamiseks mälestusvõistlus lauamängude mitmevõistluses, milles ta tuli vabariigi absoluutseks meistriks. Hiljem mängib saalis tantsuks ansambel "Spido". Avatud on ka näitus kultuuri- ja spordiürituste plakatitest läbi aastakümnete.

"Need on vahvad ning alguses maaliti plakateid ikka käsitsi. Tahame kunagi sisustada kinoruumi ka ajalootoaga. Fotosid ja albumeid on ka palju," selgitab Beljäev. Et Kernu koolis töötab nüüdsest ka Hageri muuseumi eestvedaja Virve Õunapuu, loodab majarahvas temalt abi paikkonna kultuuriloo uurimisel.

Austatud Keila valla ettevõtjad!

Meil on hea meel pakkuda võimalust teavitada iseendast ja oma tegemistest kodu valla elanikke ajalehes KEILA VALLA LEHT.

Täpsemat informatsiooni küsi aadressilt myyk@harjuelu.ee või telefonilt 646 2214.

Võimalus avaldada ka reakuulutusi.

Kiirematele stardiedu 20%.

Teie Keila Valla Leht

SEAL, KUS ELU KÄIB ÜMBER SADAMA

Harju kalurid käisid Inglismaal

■ Rääimeühingu ja Harju Kalandusühingu eestvedamisel toimus septembri keskel koolitusreis Lõuna- ja Kaagu-Inglismaa rannapiirkondadesse.

Alar Mik

Harju Kalandusühing

Kokku sõideti nädala jooksul läbi 20 erinevat paika, koolitusreisil osales 34 kalandusvaldkonna esindajat, sh kolm kalurit Viimsist.

Esimeseks reisisihiks oli Southamptoni sadamalinna. Küllastasime paadimessi, mis on Euroopa üks suurimaid – üle 500 eksponendi tutvustas ja müüs paate, jahte, kaatreid, paadivaru- tust, merendusega seotud esemeid jmt.

Teisel päeval viis teekond Brixhami kalurilinna. Ligi 17 000 elanikuga linna keskmeks oli sadam, hoonestus ise paiknes kaarjalt ümber sadama, asudes osaliselt mägedes. Sadamas asusid kalaturg, kalamüügi poed, restoran, traallaevastik, jahisadam, reisisadam, paadisadam. Kogu sadama ala oli elanikele avatud, nii kalakai, huvikai kui reiskai olid kõik kolm ühes. Aia- ga oli vaid piiratud suurte traalide ala, kus toimus kauba laadimine ja traalerite remont. Huvilistele olid kaile rajatud aga kõr- ged vaateplatvormid, millelt sai linnale ja traalerite alale vaadata. Linnas toimuvad igal aastal traalerite võidusõidud – milline põnev idee!

Sadamas olid stendidel välja pandud joonised kohalike traallaevade ülesehituse kohta ja selgitused, kuidas toimub erinevate mereandide püük. Tänavapoolse kai äärde olid püstitatud erinevad kioskid, mis kutsusid ligi oma kirjutete reklaamidega – pakuti nii merereise, värsket kala kui kalatoite. Sadamaäärsetel tänavatel paiknesid toitlustuskohad, meenepoed ja pubid – pea igas neis müügil merenduse ja kalandusega seotud tooted. Bixhamis käib elu ümber sadama – sadam ja meri on see, mis siia suviti rahvast toob ja seda osatakse kohalike poolt oskuslikult rakendada.

Kõik mere nimel

Jõudes Salcombe väikelinna, said koheselt aru, et tegemist on merelinnaga. Linnas oli kasutusele võetud kohalik märgis. See näitas, et tegemist on ettevõtjaga, kes kuulub linna ühtsesse turismivõrgustikku. Igas tähistatud ettevõttes oli ka teiste linnas asuvate asutuste materjalid ja voldikud, et ühtselt kogu omavalitsust turundada. Salcombe linnas on peamiseks tuluallikaks krabi püük, suvehooajal on tähtis osa turismil. Sadama alal asusid töökojad ja kuurid, ühes toimus parajasti paadi remont.

Õhtupoolikul peatusime Plymouthi linnas, kus on tähtis roll laevaehitusel, merekaubandusel ja praamiühendusel nii Prantsusmaa kui ka Hispaaniaga. Peatuskohaks oli linna keskmes asuv sadam.

Sarnaselt Brixhamile oli siin- negi sadam külastajatele kenasti avatud, ümbritsetud kohvikute ja toitlustusasutustega ning oli võimalus jalutada ujukvail, mille ääres asusid kalapaadid. Mul-

jetavaldavad olid siinsed jahisadamad – tohutud hulgad ujukaisid ja sajad mastid igas suunas.

Teise päeva lõpuks jõudsim pimesdas Inglismaa läänerrannikul asuvasse Newquaysse. Hommikul vara linna avastama minnes sai külastuspaigaks valitud ligi 140-aastane Newquay kalasadam, kus tegeldi nii kala-, krabi- kui ka vähipüügi- ga. Sadam asus linna keskmest eemal, kuid vaatamata sellele on kohalikud kalurid teinud kõik, et sadam oleks külalistele atraktiivne. Vanasse paadikuuri on tehtud söögikoht, sadama kaid on kõigile avatud. Kohalik kalanduse tegevusgrupp on kai lõppu rajanud pinkidega varjualuse, kuhu saavad tormi korral varjuda kalurid ja sadamas viibivad külalised. Kail asus siltidest kirju müügikiosk, kust oli võimalik saada kõiksugu teenuseid alates paadilaenutusest kuni kalastama minemiseni. Loomulikult sai kala osta. Sadamale ja paatidele avanes kailt võrratu vaade.

Homaaride haudumine

Newquayst suundusime Padstow'sse, kus külastasime homaaride haudejaama. Tegemist on MTÜ-ga, mis koostöös kohalike kaluritega aitab kaasa homaaride ehk merivähkide haudumisele ja populatsiooni säilitamisele. Kui kalurid saavad kätte emase homaari, kelle keha alla on kinnitunud munad, viiakse see homaar haudejaama, kuniks väikesed homaariakesed saavad haudunud. Seejärel hakatakse väikesi homaari poegasid edasi kasvatama, suured homaari- tagastatakse kaluritele. Väikesed homaariakesed on kusagil 3 kuud haudejaamas, seejärel lastakse nad merre keskuse töötajate või kalurite poolt. Haudejaam oli hea näide sellest, kuidas kalurid aitavad kaasa kalavarude taastamisele. Padstow sadamas asus veel väike Padstow Meretoidu Kool, kus õpetati kalatoite valmistama ning erinevaid kalu ja mereande töötama. Kooli juures tegutses kalapood, mis oma seinamaalingute, piinliku puhtuse ja ülilmoodsa sisustuse poolest lõi sõnatuks.

Sadam ja meri on see, mis siia suviti rahvast toob.

Seejärel suundusime Mevagissey sadamasse, mis asub samanimelises vallas. Kohalike elanike arv on seal 2 200 ringis, linna keskmes asuvas sadamas paiknes ligi 60 kalapaati, sadama keskel oleval kail asusid nii külmhoone kui püünistekuuri- d. Kail oli võimalus osta erinevaid mereande ja seda kasutas pea terve meie grupp – osteti kala, merekarpe, molluskeid. Kaid olid taas kõigile avatud ja kutsusid külalisi jalutama. Kui varasemalt oli kalapüük siin üks peamisi ettevõtlusvorme, siis nüüd on selle asendanud turism. Vaatamata sellele osalevad ka kalurid turismiäris edukalt – sõidud merre, võimalus minna kalale, kala- ja mereandide toidud jne.

Kolmanda päeva viimane peatuspunkt oli Charlestowni sadam. Kunagine kaubasadam on

Vaade Brixhami sadama vaateplatvormilt sadamale ja linnale.

3x Alar Mik

tänaseks oma tähtsuse minetanud ja seal asuvad ajaloolised purjelaevad, mida saab külastada. Külas asub laevavraki ja merepärandi keskus, milles on eksponeeritud kokku 150 erinevalt laevavrakilt pärit esemeid ja salakaubaveo, merekaubanduse ning kalanduse ajalugu.

Meil on palju õppida

Uus hommik algas Poole'i linna külastamisega. Kui huvi- ja jahisadamad ära lõppesid, jõudsim lõpuks kalasadamasse, mis oli olemuselt nn ujuvsadam. Mandriga ühendas kalasadamat käigusi, sadam ise oli nagu ujuv paatide parv, kogum, mida hoidsid koos ujukvaid ja ankrud. Viies päev algas Brightoni kai külastamisega. Tegemist on üle saja aasta vanuse Merepalee nime kandva ookeanikaiga, mis asub sadade postide otsas. Siin tegutsesid nii toitlustus- kui meelelahutusasutused, siin oli kümneid vaateplatvorme ja meie avanes kaunis vaade nii linnale kui merele. Kahju, et selliseid kaisid Eestis ei ole.

Edasi suundusime kohtuma Hastingsisse kohaliku kalanduse tegevusgrupiga. Sooja vastuvõtu järel suundusime ringkäigule sadamasse. Siin kiviklibusel rannal asusid kohalike kalurite laevad ja paadid. Merre lükatakse neid hommikuti linttraktoriga ja merelt naastes tõmmati alus samamoodi traktoriga või siis vintsiga paadihoiualale – see on Inglismaa suurim kaldal asuv kalalae- vastik, koosnedes ligikaudu kolmekümnest laevast-paadist. Eraldi sadamarajatisi siin ei ole, on vaid aedikud, kus paate hoitakse, kaks neist on suletud ja kolmandas saab vabalt paatide vahel ringi jalutada. Kogu sadama kvartal on ümbritsetud mustade puidust kuuridega – võrgukuurid, laod, kalapoed. Siin leidub 3-korruselisi võrgukuure ja paatidest ehitatud kuure – kogu see arhitektuur sadama kõrval on ülilkaunis ja moodustab koos sadamaga suure kalurilinnaku. Terve see kuurikeste linnaosa on nii imeilus vaatepilt, sellele an- navad lisandväärtust seintel olevad kalurite pildid, omanäolise kujundusega sildid jne.

Lisaks kalanduse tegevusgru-

Padstow kalapoe sisemus, teisel korrusel paiknes meretoidu kool.

Tüüpiline inglise kalapood – täis silte ja reklaame, paremal ülal ühe kohaliku kaluri foto.

pile on siinsed kohalikud kalurid asutanud eraldi Hastingsi Kalurite Kaitse Ühingu. Selle eesmärk on aidata kalureid ja nende perekondi – kui läheb püümis katki või juhtub laeval midagi. Samuti aitab ühing, kui perepeast kaluriga peaks midagi juhtuma ja sissetulek jääb saamata. Ühing töötab kindlustusseltsi põhimõtetel – maksad sinna osamakseid ja hiljem saad igasugust abi. Osamaksete maksmine on vabatahtlik ja auasi ning neid makstakse saagi pealt, täpsemalt siis, kui saak ületab koguse 100 naela. Samuti taotleb ühing toetusi Euroopa Liidu programmidest.

Inglismaal nähtu oli kokkuvõttes väga harv ja inspireeriv. Hea võrdluse andiski niivõrd

suure hulga erinevate sadamate ja rannapiirkondade külastamine. Kui Eestis on kalasadamad kinnised ja külastajaid kaidetele ei lubata, siis siin on kõik tehtud selleks, et külastaja sadamasse satuks ja seal viibiks. Sadamad on visuaalselt atraktiivsed (olgu siis kuuride, siltide, stendide, fototastade, kioskite, disainielementide vms abil) ja rikastatud erinevate teenustega ning toodetega, isegi suvalises kõrvalises sadamas on need olemas. Mereande oli võimalik pea igas kohas osta, kui sadama lähedusse jõudsid. Ka oli iga sadama juures midagi omanäolist. Kuuldu ja nähtu andis innustust paljudele reisil osalenutele, kuidas asju saab teisiti teha.

LÜHIDALT

Tunnustati Harju parimaid õppijaid

■ 14. oktoobril tunnustas haridus- ja teadusministeerium Tallinna raekojas täiskasvanud õppija nädala (TÕN) raames tänukirjaga Harjumaa ja Tallinna aasta õppijaid, koolitajaid, koolitussõbralikke organisatsioone ning omavalitsusi.

Harjumaa aasta õppija tiitli sai massöör-terapeut Silja Trisberg, Tallinnas aga tüürimees Andrei Pridannikov. Harjumaa aasta koolitaja on Kroonprojekt OÜ ja Jüri gümnasiumi õpetaja Jaan Urvet. Harjumaa koolitussõbralikuma organisatsiooni tiitli pälv- vis Santa Maria AS/Saue Production OÜ. Koolitussõbralikum omavalitsus Harjumaal on Jõe- lähtme vald.

Tallinna aasta koolitussõbralikumaks organisatsiooniks sai SA Harju Ettevõtlus- ja Arendus- keskus (HEAK). HEAK toetab nii töötaja enda soovi ennast täien- dada, kui korraldab pidevalt ka ise oma töötajatele organisat- siooni siseseid koolitusi. Oluline erialase arengu koostisos on pidev omavaheline arenduskoos- töö. Olulisemad erialased ja pro- fessionaalset taset tõsta aitavad koolitused ja arenguarutelud toi- muvad analoogsete maakondli- ke arenduskeskuste (üks igas maakonnas, kokku 15) spetsia- listidele ühiselt. (Jekaterina Gvirdžišvili, HEAKi noorte vald- konda koordinaator)

Arukülas toimub kiusamisvaba kooli infopäev

■ 21. oktoobril saavad Aruküla Põhikoolis kokku Harjumaa lasteai- ja kooli- õpetajad, et kuulda Lastekaitse Liidu projekti “Kiusa- misest vaba lasteaiad ja kool” kogemustest Aruküla näitel.

Infopäeval astub üles Tallinna Ülikooli Kasvatusteaduste Insti- tuudi alushariduse lektor Kerstin Kööp, kes räägib TLÜ ja Lastekaitse Liidu vahelisest koostööst. “Kiusamisest vaba kool” läbivi- davatest uuringutest räägib Tal- linna Ülikooli Kasvatusteaduste Instituudi algõpetuse lektor Sir- je Piht.

Oma kogemuse põhjal too- vad näiteid peale Aruküla kooli ja lasteaiad õpetajate ka Siiri Pen- tus ja Leila Toit Tallinna Sipsiku Lasteaia- st.

Aruküla Põhikool kuulub projekti “Kiusamisest vaba kool ja lasteaiad” 25 pilootkooli hulka, kes alustasid meetodika läbivi- mist 2013. aasta oktoobris. Li- saks Aruküla Põhikoolile on Har- jumaa koolidest pilootprojektiga liitunud Maardu Põhikool. Aru- küla Lasteaed Rukkilill on pro- jektis kaasa löönud alates 2012. aastast.

Projekti “Kiusamisest vaba lasteaiad ja kool” põhieesmärgiks on ennetada kiusamist nii laste- aedades kui ka esimeses koo- liastmes. Projekt põhineb Taani meetodikal ning Eestis veab seda alates 2010. aastast MTÜ Las- tekaitse Liit. Rohkem infot www. kiusamisestvabaks.ee. (HE)

Harju Elu kolme kuu tellimuse võitis Sirle Margumets , palju õnne! Selle lehe ristsõna lahendajate vahel läheb loosi Harju Elu kolme kuu tellimus. Vastused saata vastus@harjuelu.ee või toimetusse Pärnu mnt 139E/11, Tallinn, 11317, loosi jõuavad vastused, mis saabunud hiljemalt kolmapäeval. Eelmise ristsõna vastus: koolitunnistus.

**Saksofonist
Carl Tuulik**

●	Tulirelv	Kesk-punkti ringjoonega ühendav lõik	Õkva	Kompanii	... silm on kuningas	C naaber	... Mang	Mausoleumiasukas	Linna-nõukogu	●	Kreeka täht	Ehk	Laulja	Kivisõe kuivdestilleerimise jääk	Edward	Maletaja ... Pärnpuu	
Roomaja										Vormimüts Köögivili							
Keemilise elemendi osake						Räppar Tallinna linna-volikogu esimees						Kerge eine Sulg-pallur ... Must					
Tiitel Etioopias				... lady kosmeetikasari Roov					Stiimer Asjad, kodinad						H, ..., J Poliitik		
Maa-harimis-riist					... Embrich Pinda liigendav rõhteend						Mehenimi Kütus						
●	Maitseaine	Rooma 4	... Angeles	N naaber	●	Jook	Kaksis-, kahe-Innukus, hoog		Ida (saksa k.) Kellegi või millegi omanik			Kala Luuletaja (1883-1956)			Raadio-instituut Suure-pärane		
Kala					Peigmehe saatja pulmas Poetess (1864-1957)						Kahekõne Astmik					Filmi-lavastaja ... Raag	
Mehenimi				VASTUS Kujur ... Adamson	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	... sõna (substantiiv) Riik Aasias	
North		Kurat. Vees või niisketes kohtades elav koorikloom					Ristsõna-ajakiri Loom					Samm Mehenimi			USA näitleja ... Kilmington Hakk...		
Eesti Komitee			Nais-spioon ... Hari ...painaja				Korvpalli-saabas Aje			Jälle Linn Jaapanis			Piirkond Mona ... naeratus			Monsieur Eal	
Kuum					Modell ... Campbell Suusk (inglise k.)				Leidlik, meisterlik Karus-nahkne säär			Sibulaim Intelligent-ne naine					
●	Millal Kolle					... Kristus Elektroonika-firma					Veesõiduk ... canto				Näriline ... Kronor		
Mööbliese					Säie Rock Island				Kõhu-nupuke J naabrid			Pealinn Aasias Vilnius University				V naaber	
Eesti Naine			Eritis Aasta				Vintske Amper				Kohupiim (murdes) Jood				Eksistents Esmas-päev		
...-tagasi						Spordi-vahend			Leelis-metall					2 x täht		EESTI RAHVA RISTSÕNAD RISTIK	

JURISTI NÕUANNE

LOOMADE HOIUPAIK

MÄLUMÄNG

Mis on kutsehaigestumine ja kes paneb diagnoosi?

Vastab Tööinspektsiooni tööinspektor Kerttu Sepp:
Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse § 23 lg 1 alusel on kutsehaigus haigus, mille on põhjustanud kutsehaiguste loetelus nimetatud töökeskkonna ohutegur või töö laad. Kutsehaigus on pikaajaline tervisehäire ja selle peamine põhjustaja on tööga seotud füüsikaline, füsioloogiline, keemiline või bioloogiline ohutegur. Ühel inimesel võib esineda ka mitu kutsehaigust. Haiguse tuvastab töötervishoiuarsti tervisekontrolli käigus. Kutsehaiguste loetelu kehtestab sotsiaalminister. Kutsehaigust diagnoosiv töötervishoiuarst teeb kindlaks töötaja tervise seisundi ning kogub andmed praeguste ja varasemate tööolude ja töö laadi, töötaja eelnevate tervisekontrollide otsuste, riskianalüüsi tulemuste ja töötaja tervisekaardi väljavõtte kohta. Lisaks võetakse ütlusi töötajalt, kellel on kutsehaigestumise kahtlus. Kuna kutsehaiguse diagnoosi tuvastamine on keeruline, viiakse töötajale läbi hulk meditsiinilisi protseduure, et kindlaks määrata põhjuslik seos töötaja tervisliku seisundi ja tema töökeskkonna vahel.

KESKKONNAAMET

Kesklinnaamet teatab, et on valminud korralduse eelnõu, millega kooskõlastatakse Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS jäätmete ladestusala muudetud sulgemiskava.

Eelnõu ja muude asjasse puutuvate materjalidega on võimalik tutvuda Kesklinnaameti Harju kontoris aadressil Viljandi mnt 16, Tallinn; tel 674 4826. Eelnõu on digitaalselt kättesaadav Kesklinnaameti dokumendiregistrist: <http://sadr.keskkonnaamet.ee/> (Dokumenditsing->13773).

142748
Vanus 4 kuud
Sugu Tüdruk
Leitud Türisalu küla, 10.10
Loovutus 23.10

142921
Vanus 15 aastat
Sugu Tüdruk
Leitud Rebala küla, 06.10
Loovutus 19.10

17513
Vanus 18 kuud
Sugu Tüdruk
Leitud Muuga, 09.10
Loovutus 22.10

17550
Vanus 4 aastat
Sugu Tüdruk
Leitud Harku tee, 11.10
Loovutus 24.10

Sinirebase 24, 11217 Tallinn. Tel 631 4747 (24h), 5349 4045 (kell 10-17). www.pets.ee

Sügisnemo 2014

-
3. mäng
1. Need kaks linna asuvad Türgi idaosas. On samanimeliste provintside keskused ja saanud koha Türgi sõja laulus, mida on esitanud ka ansambel Untsakad. Millised asulad?
 2. Autori lesk on neid teoseid nimetanud koguni Eesti road movie'deks. Ja seda näiteks koos Kreeka eepose "Odysseusega". Raamatuid on tõlgitud vähemalt 14 keelde, sh. piraattõlked mari ja gruusia keeltesse. Ilmunud on esimese osa kaks ning teise osa kaks raamatut ja seda vahemikus 1972-1982. Milline teos?
 3. 1967. aastal esilinastus R. Lesteri must komöödiafilm "Kuidas ma võitsin sõja" ehk "How I Won the War". Ühes peaosas oli John Lennon. Filmivõtete ajal lisandus Lennoni välimusele midagi, mis saatis teda kuni traagilise surmani. Mis see oli?
 4. Äsjalahkunud Jaak Joala jõudis karjääri jooksul esineda kahes Rahvusooper Estonia lavastuses. Mõlema lavastaja oli 1970ndate keskel Sulev Nõmmik. Kes olid need tegelaskujud, keda mängis noor Joala?
 5. Evelin Ilves lõpetas keskkooli 1986. aastal Sakus. Kelle nime toona praeguse gümnaasiumi eelkäija kandis?
 6. Seda Tallinna tänavat mainitakse esimest korda 1353 brevis mons-i nime all. Aastal 1371 aga nimetusega parvus mons. Ladinakeelsetes ürikutes nimetatakse seda ka descensus montis ad mare. Aastast 1428 on teada alamsaksakeelne nimetus korter berg. Tänavaga eestikeelse nime avaldas esimest korda A. T. Helle 1732. Milline pealinna tänav?
 7. Willy Messerschmitt (1898-1978) oli Saksa lennukikonstrutor ja -tööstur. Peaaegu sama perekonnanimega mees jättis 1985. aastal koos Reinhard Furreriga jälje ka kosmonautika ajalukku. Millega?
- Eelmise vooru vastused: 1. taara- ehk maausulised, 2. Rauno Pehka, 3. Paldiski, 4. Arved Viirlaid, 5. "Kolmekordne" ehk "Troinoid", 6. "Robert", 7. Glenn Miller. Eelmise vooru punktid: Tiit Kuuskme, Rein Kooli, Allan Espenberg 14 ning Peeter Böckler 12. Küsimused koostas Allar Viivik. Vastused saada allar@harjuelu.ee.

ESMASPÄEV 20.10 ETV

06.55 Terevisioon
08.55 Doktor Martin: Ära unusta mind
09.45 Üks tegu: Saunaskäik
09.55 Terevisioon*
11.55 Maahommik*
12.40 Reisile minuga: Gozo saar*
13.05 Jamie Oliveri 30 minuti road: Loomaliha India moodi*
13.30 Saada sõber Euroopasse, 1/13*
13.55 Kahekõne (subtiitritega)*
14.50 Allveelennud, 7/10: Lugu lennust kadunud aega
15.00 Barbarid. Animafilm
15.15 Dicte, 4/10*
16.00 Holby City haigla: Ülim pühendumine
17.00 Aktuaalne kaamera
17.10 Õnne 13
17.40 Doktor Martin: Ära unusta mind*
18.30 Aktuaalne kaamera
19.00 Ringvaade
20.05 Osoon
20.35 Meie inimesed: Eduard ja Julia
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.30 Sport
21.40 Välisilm
22.10 Välisilma dokk: Gaasirelv
23.05 ENSV: Tubli tüdruk*
23.35 Ringvaade*
00.40 Holby City haigla: Ülim pühendumine*
01.43 ERR.ee uudised

KANAL2

06.10 Lastega kodus: Töötavad emad*
06.40 Lucky Luke seiklused: Billy ja poisid
07.05 Uudishimulik George: Hamstrikaamera
07.35 Imeline võlukunst: Süüdi la-vastatud
08.00 Reporter*
09.00 Keelatud armastus, 29/158*
10.00 Taltsutamatu süda, 83/162*
11.00 Sajandi armastus, 60/109*
13.30 Tuhat ja üks ööd, 70
14.30 Tuhat ja üks ööd, 71
15.25 Lastega kodus: Kampsuni-pood
16.00 Küladetektiivid, 105: Reetlik saak
17.00 Taltsutamatu süda, 84/162
18.00 Keelatud armastus, 30/158
19.00 Reporter
20.00 Köök
20.30 Kodutunne
21.30 Naabriplika: Pulmad
22.30 Mentalist: Il Tavolo Bianco
23.25 Mõrvaennetajad: Kriitiline
00.25 Gaasikontroll
01.30 Kuninganna*. Portreefilm
03.10 Reporter*
04.00 Mentalist: Il Tavolo Bianco*
04.40 Küladetektiivid, 105: Reetlik saak*
05.25 Doktor Oz: Kõige kardetum vähk

TV3

06.15 Smurfid
06.40 Max Steel
07.05 Käsna-Kalle Kantpüks
07.30 Beyblade: metalli raev
07.55 Armastuse pisarad, 105*
08.55 Südameasi: Relvad ja mees*
09.55 Kirgede torm, 1954*
10.55 Vaprad ja ilusad, 6838*
11.25 Su nägu kõlab tuttavalt, 3*
14.15 Seitsmes taevas: Happy sõb-rapäev
15.15 Vaprad ja ilusad, 6839
15.50 Armastuse pisarad, 106
16.50 Kirgede torm, 1955
17.55 Südameasi: Ettevaatlik samm
19.00 Seitsmesed uudised
20.00 Nägude kontroll
20.30 Kartulid ja apelsinid
21.30 KolmeDok: Kui homme al-gaks söda
22.30 KINO3. SUUR FILM: Tasu-jad. Seiklusmärl
01.15 Valgekrae: Vaba nagu lind
02.10 Ärkvel: Süüdi
03.00 Nägude kontroll*
03.25 Kartulid ja apelsinid*
04.10 Stop!*
04.35 Seitsmesed uudised
05.25 Selline on elu! Võlad, loha-kus ja parasiitlus

TEISIPÄEV 21.10 ETV

06.55 Terevisioon
08.55 Doktor Martin: Ära anna al-la
09.45 Üks tegu: Heinategu
09.55 Terevisioon*
11.55 Prillitoos (subtiitritega)*
13.00 Osoon (subtiitritega)*
13.30 Välisilm*
14.00 Välisilma dokk: Gaasirelv*
14.55 Meie inimesed: Eduard ja Julia*
15.20 Rebasenaine
15.30 Mehed ja mõrrad, 5/8*
16.00 Holby City haigla: Tõele näkku vaadates
17.00 Aktuaalne kaamera
17.10 Õnne 13
17.40 Doktor Martin: Ära anna al-la*
18.30 Aktuaalne kaamera
19.00 Ringvaade
20.05 Vabariigi kodanikud
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.30 Sport
21.35 Heategevuskontsert Eestist Ukrainale
23.05 Broadchurch, 8/8
23.55 Hyacinth Bucket*
00.25 Ringvaade*
01.35 Holby City haigla: Tõele näkku vaadates*
02.34 ERR.ee uudised

KANAL2

06.10 Lastega kodus: Kampsuni-pood*
06.40 Lucky Luke seiklused: Spioonid
07.05 Uudishimulik George: Tuule-sümfoonia
07.35 Imeline võlukunst: Suur ar-mastus
08.00 Reporter*
09.00 Keelatud armastus, 30/158*
10.00 Taltsutamatu süda, 84/162*
11.00 Kodutunne*
12.00 Köök*
12.30 Naabriplika: Pulmad*
13.30 Tuhat ja üks ööd, 72
14.30 Tuhat ja üks ööd, 73
15.25 Lastega kodus: Sõber Joey
16.00 Küladetektiivid, 106: Sur-nud pruut
17.00 Taltsutamatu süda, 85/162
18.00 Keelatud armastus, 31/158
19.00 Reporter
20.00 Krimi
20.30 Radar
21.30 Viimane võmm
22.30 Must nimekiri: Kindral Ludd
23.25 Operatsioon "Lõppmäng". Märulikomöödia
01.05 Sisse-murdjad: Kontraklubi
01.30 Ekstreemkalapüük Robson Greeniga: Suur järvistu
02.15 Kalailm*
02.40 Eesti kõige-kõige
03.05 Reporter*
03.55 Aia- ja kodusaade*
04.40 Küladetektiivid, 106: Sur-nud pruut*
05.25 Doktor Oz: Raevukad naised

TV3

06.15 Smurfid
06.40 Max Steel
07.05 Käsna-Kalle Kantpüks
07.30 Beyblade: metalli raev
07.55 Armastuse pisarad, 106*
08.55 Südameasi: Ettevaatlik samm*
09.55 Kirgede torm, 1955*
10.55 Vaprad ja ilusad, 6839*
11.25 Top Shop
11.40 Nägude kontroll*
12.10 Kartulid ja apelsinid*
13.15 KolmeDok: Kui homme al-gaks söda*
14.15 Seitsmes taevas: Julge maa-ilm
15.15 Vaprad ja ilusad, 6840
15.50 Armastuse pisarad, 107
16.50 Kirgede torm, 1956
17.55 Südameasi: Vimm
19.00 Seitsmesed uudised
20.00 Kaua võib!
20.30 Suletud uste taga: Tütar na-gu hulluks läinud*
21.30 Padjaklubi: Hõbekõri
22.30 Sherlock New Yorgis: Ohtlik lend
23.30 KINO3: Merejalaväelane 2. Märul
01.25 Valgekrae: Arveteõiidami-ne
02.15 Ärkvel: Kate'ist piisab
03.05 Suletud uste taga: Tütar na-gu hulluks läinud*
03.50 Kaua võib!*
04.35 Seitsmesed uudised
05.25 Selline on elu! Võlad, loha-kus ja parasiitlus

KOLMAPÄEV 22.10 ETV

06.55 Terevisioon
08.55 Doktor Martin: Kassid ja haid
09.45 Üks tegu: Kuulamine
09.55 Terevisioon*
11.55 Mehed ja mõrrad, 5/8*
12.25 Tummahammas keset too-mepuid. Andres Ehin
12.50 N099 Kunstikool*
13.00 Riigikogu infotund
14.00 Ajalik ja ajatu: Peetruse linn ja Maarja maa, 7*
14.30 Isa Brown: Tapalava vari
15.15 Maahommik*
16.00 Holby City haigla: Tagajär-jed
17.00 Aktuaalne kaamera
17.10 Õnne 13
17.40 Doktor Martin: Kassid ja haid*
18.30 Aktuaalne kaamera
19.00 Ringvaade
20.05 Pealtnägija
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.30 Sport
21.40 Foorum
22.30 Võimu kants, 4/10: Sada päeva
23.30 Ringvaade*
00.35 Holby City haigla: Tagajär-jed*
01.38 ERR.ee uudised

KANAL2

06.10 Lastega kodus: Sõber Joey*
06.40 Lucky Luke seiklused: Kahur Daltonitele
07.05 Uudishimulik George: Sipel-gad
07.35 Imeline võlukunst: Onu Une-Mati
08.00 Reporter*
09.00 Keelatud armastus, 31/158*
10.00 Taltsutamatu süda, 85/162*
11.00 Viimane võmm*
12.00 Radar*
13.00 Krimi*
13.30 Tuhat ja üks ööd, 74
14.30 Tuhat ja üks ööd, 75
15.25 Lastega kodus: Beebiarmas-tus
16.00 Küladetektiivid, 107: Fissle-ri põgenemine
17.00 Taltsutamatu süda, 86/162
18.00 Keelatud armastus, 32/158
19.00 Reporter
20.00 Suur lotokolmapäev – Roosi-de söda
21.00 Saladused
21.30 Pilvede all
22.30 C-Komando
23.00 Rizzoli ja Isles: Külm kui jää
00.00 Charlie inglid: Kuninglikud inglid
00.55 Pan Am: Ootamatu väljalend
01.40 Vampiiripäevikud: Jäneseurg
02.25 Krimi*
02.50 Rooli võim*
03.15 Reporter*
04.05 Lemmikretseptid*
04.40 Küladetektiivid, 107: Fissle-ri põgenemine*
05.25 Doktor Oz: Doktor Ozi soovi-tatud alternatiivravi

TV3

06.15 Smurfid
06.40 Max Steel
07.05 Käsna-Kalle Kantpüks
07.30 Beyblade: metalli raev
07.55 Armastuse pisarad, 107*
08.55 Südameasi: Vimm*
09.55 Kirgede torm, 1956*
10.55 Vaprad ja ilusad, 6840*
11.25 Top Shop
11.40 Kaua võib!*
12.10 Suletud uste taga: Tütar na-gu hulluks läinud*
13.15 Padjaklubi: Hõbekõri*
14.15 Seitsmes taevas: Valikud
15.15 Vaprad ja ilusad, 6841
15.50 Armastuse pisarad, 108
16.50 Kirgede torm, 1957
17.55 Südameasi: Kallaletung
19.00 Seitsmesed uudised
20.00 Naistevahetus, 8
21.00 Võimalik vaid Venemaal
21.30 Juurdlust viivad läbi sensitiiv-id, 44
22.30 Kättemaks: Saladuskate
23.30 Top Gear
00.35 Firma: 19. peatükk
01.30 Uus normaalus: Obama mamma
02.00 Louie: Eddie
02.30 Naistevahetus, 8*
03.20 Võimalik vaid Venemaal*
03.45 Top Gear*
04.40 Seitsmesed uudised
05.30 Selline on elu! Ema, ole ometi minu üle uhke!

NELJAPÄEV 23.10 ETV

06.55 Terevisioon
08.55 Doktor Martin: Õnnelikku reisi
09.45 Üks tegu: Laulmine
09.55 Terevisioon*
11.55 Pealtnägija*
12.45 Meie inimesed: Eduard ja Julia*
13.10 Ajavaod. Ärimehed: Kuldne lina*
13.40 Teater laulab: Ansambel Lie-paja
13.50 Vabariigi kodanikud (subtiit-ritega)*
14.45 Tõuse ja sära!*
16.00 Holby City haigla: Pärast pikka päeva
17.00 Aktuaalne kaamera
17.10 Õnne 13
17.40 Doktor Martin: Õnnelikku reisi*
18.30 Aktuaalne kaamera
19.00 Ringvaade
20.05 Kahekõne
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.30 Sport
21.40 Kapital
22.10 M1
22.35 Muusikadokk: Klaverivir-tuoosi portree: Maurizio Pollini
23.35 Ringvaade*
00.40 Holby City haigla: Pärast pikka päeva*
01.41 ERR.ee uudised

KANAL2

06.10 Lastega kodus: Beebiarmas-tus*
06.40 Lucky Luke seiklused: Toht-rite söda
07.05 Uudishimulik George: DJ George
07.35 Imeline võlukunst: Kõhurää-kija
08.00 Reporter*
09.00 Keelatud armastus, 32/158*
10.00 Taltsutamatu süda, 86/162*
11.00 Pilvede all*
12.00 Saladused*
12.30 Suur lotokolmapäev – Roosi-de söda*
13.30 Tuhat ja üks ööd, 76
14.30 Tuhat ja üks ööd, 77
15.25 Lastega kodus: DJ suur probleem
16.00 Küladetektiivid, 108
17.00 Taltsutamatu süda, 87/162
18.00 Keelatud armastus, 33/158
19.00 Reporter
20.00 Laula mu laulu
21.30 Telerahvas
22.00 Rumal pöörane armastus. Komöödia
00.20 Chuck: Chuck vs Bo
01.15 Bordell 232: Lühike kire-hetk
02.05 Kuidas alasti hea välja nä-ha? 5
02.55 A ja B, 3/3
03.15 Reporter*
04.05 Hooaeg*
04.40 Küladetektiivid, 108: Sur-mav mäng*
05.25 Doktor Oz: Kaalust alla

TV3

06.15 Smurfid
06.40 Max Steel
07.05 Käsna-Kalle Kantpüks
07.30 Beyblade: metalli raev
07.55 Armastuse pisarad, 108*
08.55 Südameasi: Kallaletung*
09.55 Kirgede torm, 1957*
10.55 Vaprad ja ilusad, 6841*
11.25 Top Shop
11.40 Võimalik vaid Venemaal*
12.10 Naistevahetus, 8*
13.10 Juurdlust viivad läbi sensitiiv-id, 44*
14.15 Seitsmes taevas: Usk, lootus ja peamine
15.15 Vaprad ja ilusad, 6842
15.50 Armastuse pisarad, 109
16.50 Kirgede torm, 1958
17.55 Südameasi: Kaotatud ja lei-tud
19.00 Seitsmesed uudised
20.00 Kodumäng
20.30 Kättemaksukontor: Armas-tuse algoritmid 1*
21.30 Selgeltnägijate tuleproov
22.35 Kolmeraudne
23.35 Dr House: Muutused
00.30 Euroopa pokkeriturnee
01.35 Vaga vesi: Rõpased saladu-sed
02.25 Kolmeraudne*
03.15 Euroopa pokkeriturnee*
04.10 Kodumäng*
04.35 Seitsmesed uudised
05.25 Selline on elu! Ema, ole ometi minu üle uhke!, 2

REEDE 24.10 ETV

06.55 Terevisioon
08.55 Doktor Martin: Haigena ja tervena
09.45 Üks tegu: Heategu
09.55 Terevisioon*
11.55 M1*
12.25 Muusikadokk: Klaverivir-tuoosi portree: Maurizio Pollini*
13.20 Anima tsoon: Avo Paistik
13.35 Sõnum naabritele. Anima-film
13.45 Kapital*
14.15 Foorum (subtiitritega)*
15.10 Reisile minuga: Gozo saar*
15.30 Osoon*
16.00 Holby City haigla: Leari lap-sed
17.00 Aktuaalne kaamera
17.10 Õnne 13
17.40 Doktor Martin: Haigena ja tervena*
18.30 Aktuaalne kaamera
19.00 Ringvaade
19.35 Raudse eesriide jumalused
20.05 Viimane tango Halifaxis
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.30 Sport
21.40 Kontakt: Evelin Võigemast ja Hele Kõrve
23.00 Pealtnägija*
23.45 Ringvaade*
00.20 Ajalik ja ajatu: Peetruse linn ja Maarja maa, 7*
00.50 Holby City haigla: Leari lap-sed*
01.52 ERR.ee uudised

KANAL2

06.10 Lastega kodus: DJ suur probleem*
06.40 Lucky Luke seiklused: Trap-perid
07.05 Uudishimulik George: Vöö-ras Gnocchi
07.35 Imeline võlukunst: Soovipul-ber
08.00 Reporter*
09.00 Keelatud armastus, 33/158*
10.00 Taltsutamatu süda, 87/162*
11.00 Laula mu laulu*
12.30 Kalailm
13.00 Telerahvas*
13.30 Tuhat ja üks ööd, 78
14.30 Tuhat ja üks ööd, 79
15.25 Lastega kodus: Hüvasti, ka-ruott
16.00 Küladetektiivid, 109: Mõrv kinos
17.00 Taltsutamatu süda, 88/162
18.00 Keelatud armastus, 34/158
19.00 Reporter
20.00 Kuldvillak
20.35 Galileo
21.30 Nädalalõpp Kanal 2ga
23.00 Kuula mu laulu
00.00 Jäilitajad. Põnevik
02.20 Ameerika pruut. Romantili-ne komöödia
03.50 Reporter*
04.45 Küladetektiivid, 109: Mõrv kinos*
05.30 Doktor Oz: Dragonfly: le-gaalne uimasti

TV3

06.15 Smurfid
06.40 Max Steel
07.05 Käsna-Kalle Kantpüks
07.30 Beyblade: metalli raev
07.55 Armastuse pisarad, 109*
08.55 Südameasi: Kaotatud ja lei-tud*
09.55 Kirgede torm, 1958*
10.55 Vaprad ja ilusad, 6842*
11.25 Top Shop
11.40 Kodumäng*
12.10 Kättemaksukontor: Armas-tuse algoritmid 1*
13.10 Selgeltnägijate tuleproov*
14.15 Seitsmes taevas: Kõik Geor-ge'ist
15.15 Vaprad ja ilusad, 6843
15.50 Armastuse pisarad, 110
16.50 Kirgede torm, 1959
17.55 Südameasi: Lind peos
19.00 Seitsmesed uudised
20.00 Me armastame Eestit
21.30 Keskea rõõmud: Kauboid ja indiaanlased
22.30 Võimalik vaid Venemaal
23.00 KINO3: Seksiralli. Komöö-dia
01.10 Vale pöör 2. Õudusfilm
02.50 Kondid: Hädavaresest söda-lane
03.40 Keskea rõõmud: Kauboid ja indiaanlased*
04.25 Võimalik vaid Venemaal*
04.50 Seitsmesed uudised

LAUPÄEV 25.10 ETV

07.30 Vahva Roosi: See tuli sealt ülevalt*
07.40 Näh
07.45 Mesilane Maia: Tiivatolm
08.00 Suursilm: Lõbus kärnkonn
08.10 Klumpsud: Klumpsu-põmp-su-vagun*
08.15 Maksikoer Fik
08.25 Kasper ja Emma lood*
08.35 Lassie: Lassie on kadunud*
09.00 Puutepunkt (subtiitritega)*
09.30 Saada sõber Euroopasse, 2/13
10.00 Maahommik
10.45 Õnne 13 (subtiitritega)*
11.15 Pealtnägija (subtiitritega)*
12.00 Ajalik ja ajatu: Peetruse linn ja Maarja maa, 8
12.30 Nikolaj ja Julie, 14/22
13.10 Laulu lugu: "Linda"
13.20 Lähetus: Ärisaatkond Ham-burgis
13.50 Minuscule: Hiline mesilane
14.00 Viimane tango Halifaxis*
14.55 Võimu kants, 4/10: Sada päeva*
15.55 Jalgpalli Premium liiga: Narva JK Trans-Tallinna FC Flora
18.00 ENSV: Tubli tüdruk*
18.30 Aktuaalne kaamera
18.40 Loodusdokk: Varjatud ku-ningriigid, 3/3: Linnadžungel
19.35 Mehed ja mõrrad, 6/8
20.05 Reisile minuga: Saar nimega Brac, Horvaatia
20.30 Õnne 13
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.20 Sport. Sport
21.35 Downton Abbey
22.25 Hercule Poirot: Herkulese vägiteod
23.55 Kuritegu, 14/20
00.55 Vapratest vapramad, 1/10
01.29 ERR.ee uudised

KANAL2

06.15 Ma ei teadnud, et olen rase
06.40 Illusioonimeistrid
07.30 Reporter*
08.20 Jälle Tom ja Jerry: Mures kass
08.45 Top Shop
09.00 Aia- ja kodusaade
10.00 Lemmikretseptid
10.45 Hooaeg
11.30 Rooli võim
12.00 Subboteja
12.55 Radar*
13.55 Kuldvillak*
14.30 Telerahvas*
15.00 Kodutunne*
16.00 Viimane võmm*
17.00 Rosamunde Pilcher – Ar-mastuse varjud, 1/4: Perekonnasa-ladus. Romantiline draama
19.00 Reporter+
19.35 Klipijaht
20.35 Lustakad jalakesed 2. Ani-mafilim
22.35 Köök*
23.05 Miss Eriagent. Komöödia
01.20 Ükskord Mehhikos. Seiklus-märul
03.00 Rumal pöörane armastus*. Komöödia
04.55 Reporter+*
05.25 Charlie inglid: Kuninglikud inglid*

TV3

05.40 Kirgede torm, 1506
06.30 Kirgede torm, 1507
07.25 Teismelised ninjakilpkonnad
07.45 Littlest Pet Shopi väikesed lemmikud: Mida sa ütlesid?
08.10 Aladdin: Jahisaak
08.35 Teismelised ninjakilpkon-nad*
09.00 Simpsonid: Springfield
09.30 Simpsonid: Korralavur Ho-mer
10.00 Heimari kokaklubi
10.30 Kodumäng*
11.00 Nurgakivi
11.30 Naistesaaed
12.00 Kättemaksukontor: Armas-tuse algoritmid, 1*
14.05 Keskea rõõmud*
15.00 Midsomeri mõrvad: Metsik õhtu
17.00 Ühe armastuse lugu, 97
19.00 Seitsmesed uudised. Nädala-lõpp
19.30 KINO3: Shrek 2. Animako-möödia
21.15 Padjaklubi: Hõbekõri*
22.20 KINO3: Meisesugused inime-sed. Draama
00.55 Õhus. Romantiline komöödia
02.50 Uus tüdruk: Alasti
03.10 Midsomeri mõrvad: Metsik õhtu*
04.45 Nurgakivi*
04.25 Seitsmesed uudised. Nädala-lõpp

PÜHAPÄEV 26.10 ETV

07.30 Sõbrad igavesti – Mullewapi lood: Sügis
07.35 Pimmi ja Pammi seiklused: Hiirejaht
07.40 Samsam
07.50 Väike rüütel Trenk: Salajane kojuminek
08.15 Mesilane Maia: Kuninglik hingetõmbepaus*
08.25 Arva ära, kui palju ma sind armastan: Kukkumine
08.35 Maksikoer Fik
08.45 Lastetuba: Meisterdame Mariga. Pesulõksust kõrvaklapi-hoidja*
09.00 Prillitoos
10.00 Tõuse ja sära!
11.15 Jamie Oliveri 30 minuti road: Tursk krõbedas koorikus
11.45 Puutepunkt
12.15 Loodusdokk: Varjatud ku-ningriigid, 3/3: Linnadžungel*
13.05 Vaid see on armastus
13.25 Kontakt: Evelin Võigemast ja Hele Kõrve*
14.45 Raudse eesriide jumalused*
15.15 Broadchurch, 8/8*
16.10 Hercule Poirot: Herkulese vägiteod*
17.40 Downton Abbey*
18.30 Aktuaalne kaamera
18.40 Ajavaod. Ärimehed: Orto
19.10 Isa Brown: Roosikrantsi mõistatus
20.00 Hyacinth Bucket
20.30 ENSV: Kirjasõber
21.00 Aktuaalne kaamera: Nädal. Ilm
21.40 Sport. Sport
22.00 N099 Kunstikool
22.05 Dicte, 5/10
22.50 Tõuse ja sära!*
00.00 Nikolaj ja Julie, 14/22*
00.47 ERR.ee uudised

KANAL2

06.20 Rooli võim*
06.45 Lustakad jalakesed 2*. Ani-mafilim
08.35 Klipijaht*
09.35 Nädalalõpp Kanal 2ga*
11.05 Laula mu laulu*
12.35 Saladused*
13.05 Naabriplika: Pulmad*
14.05 Pilvede all*
15.05 Inga Lindström – Minu me-he pulmad. Romantiline draama
17.00 Uttä Danella: Suudlus äratu-seks. Romantiline draama
19.00 Reporter+
19.35 Sajandi armastus, 61/109
21.50 Hotell Grand
23.50 Mõrv Hollywoodis. Krimipõ-nevik
01.55 Tere tulemast džunglisse. Seiklusmärl
03.35 Miss Eriagent*. Komöödia
05.20 Reporter+*

TV3

05.40 Kirgede torm, 1508
06.30 Kirgede torm, 1509
07.25 Teismelised ninjakilpkonnad
07.45 Littlest Pet Shopi väikesed lemmikud: Pagarid ja petised
08.10 Aladdin: Korduvad ratsani-kud
08.35 Teismelised ninjakilpkon-nad*
09.00 Simpsonid: Bart saab kuul-saks
09.30 Simpsonid: Homer ja Apu
10.00 Monster High: hirm on val-la! Animafilm
11.00 Shrek 2*. Animakomöödia
13.00 Me armastame Eestit*
14.35 Stop!
15.05 Midsomeri mõrvad: Püha usaldus
17.05 Ühe armastuse lugu, 98
19.00 Seitsmesed uudised. Nädala-lõpp
19.30 Su nägu kõlab tuttavalt, 4
22.00 KINO3. BOND: 007: Eriti salajane. Põnevik
00.40 Politseipere: Töö
01.35 Castle: Viimane ring
02.20 Stop!*
02.45 Simpsonid: Bart saab kuul-saks*
03.10 Midsomeri mõrvad: Püha usaldus*
04.55 Seitsmesed uudised. Nädala-lõpp
05.25 Kirgede torm, 1510

PLEKK-KATUS pakub

- katuseplekid,
 - sileplekid,
 - lisaplekid,
 - plekksepatööd.
- Vajadusel paigaldus.
Väga hea hind!
Tel. 506 5659, 656 5782
Kadaka tee 4, Tallinn

Küttepuud, kuivad, laotud konteinerisse (2,3-2,5 rm)

Lepp 50/30 cm 50/53 €/rm
Sanglepp 50/30 cm 54/57 €/rm
Kask 30 cm 63 €/rm

Hind sisaldab konteinerit ja transporti.
Minimaalne kogus 2 konteinerit.
Info ja tellimine tel 5699 6890.

TP Bilanss OÜ

pakub üle Eesti raamatupidamisteenust väikese ja keskmise suurusega äriühingutele, FIE, korteriühistutele ning teistele mittetulundusühingutele.

Raamatupidamist koostame programmis Merit Aktiva ning palga arvestust Merit Palk programmiga. Kui Teil on oma programm, tuleks võimaldada juurdepääs. Rohkem infot info@tpbilanss.ee, www.tpbilanss.ee.

Tallinna krematoorium

Lahkunu transport krematooriumisse ööpäevaringselt kogu Eesti piires. Tuhastamis- matus soodsaima hinnaga. Kõik matuseteenused. Suurim urnivalik Eestis. Kaks kabelit ja kaks peieruumi.
Telefon 623 8808 – 24h!
www.krematoorium.ee

KAEVETÖÖD

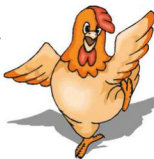
Töid teostame JCB CX4 ekskavaatoriga Harjumaa piires. Suuremahulisi töid teeme ka üle Eesti.

- krundi ja liiva-kruusa aluspõhja ettevalmistamine
- vundamendialuste süvendite ettevalmistamine
- teeluste ettevalmistamine
- krundi paigutamine ja tihendamine
- septikute paigaldus
- haljastustööd
- talvel lumelükkamine ja -koristus

e-mail:
andres@copp.ee
telefon: 565 9658

OÜ Äntu Möis müüb neljapäeval, 23. oktoobril korraliku väljanägemisega, pruune aasta munenud kanu ja munevaid noorkanu järgmistes Harjumaa bussipeatustes:

7.30 Ardu, 7.45 Paunküla, 8.15 Kose, 8.45 Oru, 9.00 Tuhala, 9.30 Tõdva, 9.45 Kiisa, 10.00 Maidla, 10.15 Ääsmäe, 10.30 Kernu, 10.45 Haiba, 11.00 Riisipere, 11.30 Padise, 12.00 Lehola, 12.15 Keila, 12.45 Saku Tammemäe bensiinijaam, 13.15 Kiili, 13.30 Jüri, 14.00 Aruküla, 14.15 Raasiku, 14.45 Kehra turg, 15.00 Anija, 15.15 Soodla, 15.30 Kiiu, 15.45 Kuusalu. Info 327 0206, info ringil 5664 3113.

Tolmet Tallinn OÜ

16961BETOONI 7A, TALLINN
WWW.TOLMETS.EE**VANAMETALLI KOKKUOST**

ALATI PARIM HIND

Pakume tööd Tallinna uutes**MAXIMA kauplustes!****MAXIMA pakub:**

- Kõigile uutele töötajatele kaupluse avamise puhul eripreemia.
- Iga kutsutud sõbra eest ettevõtte töötajatele täiendav preemia 45 eurot.

- Tasuta sise- ja väliskoolitused.
- Tasuta lõunasöögid.
- MAXIMA lastepakett:
 - Stipendium koolilastele.
 - 1. klassi minejatele tasuta koolitarbed.
 - Jõulupeod ja kingitused.

Küsi infot: tel 602 3116, 623 0690
Saada CV: personal@maxima.ee

Haara võimalusest kinni
ja leia endale sobiv töökoht!

Vana Baskini Teater

OOTAMATU ETTEPANEK
24. okt 19.00 Kernu Valla Rahvamaja

MEIE ESIMENE MILJON
29. okt 19.00 Keila Kultuurikeskus
31. okt 19.00 Rae Kultuurikeskus

KangaDzungel

Oktoobris
TUULUTAME RIIGULEID!

Sisustuskangad **-40%**
KÕIK ülejäänud kaubad

-60%

XXL kaupluses **-70%**

(jätkeb tulekahjujärgne tühjendusmüük)

E-poes kõik **-40%**

www.kangadzungel.ee

TallinnaTV

**TALLINNA TELEVISIOON -
KÕIKJAL ÜLE EESTI!**

**Alates
novembrist
ka VIASAT-is**

KLOOGA HARJUTUSVÄLJA KASUTUSGRAAFIK

Kuupäev	Kellaaeg	Tegevus
20. oktoober	09.00-16.30	Laskeharjutus
21. oktoober	09.00-16.30	Laskeharjutus
22. oktoober	09.00-16.00	Laskeharjutus
23. oktoober	08.00-17.00	Laskeharjutus
24. oktoober	08.00-17.00	Laskeharjutus
25. oktoober	09.00-22.00	Laskeharjutus
27. oktoober	09.00-18.00	Laskeharjutus
	07.00-22.59	Väliharjutus
28. oktoober	09.00-18.00	Laskeharjutus
	07.00-22.59	Väliharjutus
29. oktoober	09.00-18.00	Laskeharjutus
	07.00-22.59	Väliharjutus
30. oktoober	09.00-18.00	Laskeharjutus
	07.00-22.59	Väliharjutus
31. oktoober	09.00-18.00	Laskeharjutus
	07.00-22.59	Väliharjutus

Laskeharjutus: kasutatakse tulirelvasid.
Väliharjutus: kasutatakse paukpadruneid, lõhkepakette ja teisi imitatsioonivahendeid. Võidakse kasutada transpordivahendeid.

NB! Vastavalt vajadusele teostab Päästeamet harjutusväljal demineerimistöid. Harjutused toimuvad kooskõlas Keila valla heakorraleeskirjaga.

Lisainfo telefon 5332 6746
e-mail klooga@mil.ee
internet harjutusvali.mil.ee

HARJU MAAVALITSUS TEATAB:

Harju maakonna maakonnaplaneering Rail Baltic raudtee trassi koridori asukoha määramiseks. Trassi-koridoride kulgemise ja võrdlustulemuste tutvustamine.

Harju maavalitsus annab teada, et valminud on Rail Balticu maakonnaplaneeringu täiendava trassikoridoride võrdluse tulemused. Võrdluses olid loodavast Nabala kaitsealast ida ja lääne poolt mööduvad variandid (nn 13A ja 13B) ning täiendavalt lisandunud Kohila-Kajamaa-Assaku piirkonnas kulgevad nn 16ndad lõigud. Rail Baltic maakonnaplaneeringu eesmärgiks on leida sobivaim asukoht kavandatavale Rail Baltic raudtee trassi koridorile. Selleks on võrreldud erinevaid trassi koridori asukohavariante, analüüsitud raudtee rajamisega kaasnevaid mõjusid inim- ja looduskeskkonnale ning võrdlustulemuste alusel esitatud soovituslik eelistus trassikoridori kulgemise osas.

Trassi koridori asukohavariantide joonised ja võrdlustulemuste koondmaterjalid on kättesaadavad Rail Balticu infoportaalis www.railbaltic.info alates neljapäeva, 23.10.2014, pärastlõunast.

Harju maavalitsus korraldab trassi koridori asukohavariantide kulgemise ning võrdlustulemuste tutvustamiseks avalikud koosolekud Harjumaa kohalikes omavalitsustes järgmistel aegadel:

- Jõelähtme vald ja Maardu linn 27.10.2014 kell 13.00 (asukoht – Jõelähtme vallamaja saalis; Postijaama tee 7, Jõelähtme küla);
- Rae ja Raasiku vald 27.10.2014 kell 18.00 (asukoht – Rae kultuurikeskuse suures saalis; Aruküla tee 9, Jüri alevik);
- Kiili vald 28.10.2014 kell 15.00 (asukoht – Kiili rahvamaja saalis; Nabala tee 12, Kiili alev);
- Saku vald 28.10.2014 kell 18.00 (asukoht – Saku Valla Majas, Teaduse 1 Saku, II korruse suures saalis);
- Kose vald 29.10.2014 kell 15.00 (asukoht - Kose kultuurikeskuses, Hariduse tn 2, Kose alevik).

VASALEMMA VALLAVALITSUS OTSIB

Vasalemma põhikoolile, Vasalemma lasteaiale ja Rummu lasteaia eesti rühmadele logopeedi (kokku 1,0 kohta). Palga ja töötingimused lepime kokku, tööle ootame niipea kui võimalik. Täiendav info telefonil 677 6333, Siiri Jantson, abivallavanem.

PALDISKI LINNAVALITSUS TEATAB:

Detailplaneeringu kehtestamine Paldiski linnas Lõuna tn 6b kinnistul

Paldiski Linnavalitsuse 02.10.2014 korraldusega nr 325 on kehtestatud Paldiski linnas “Lõuna tn 6b detailplaneering” (OÜ Hendrikson & Ko töö nr 1768/12). Planeeringuala piirneb läänest raudteega (Majaka harutee), põhjast ja idast suvila- ja aianduskooperatiividega asustatud aladega, lõunast tootmisalaga. Planeeringuala suuruseks on kokku ca 17,5 ha. Detailplaneeringu eesmärgiks on olemasoleva maaüksuse kruntideks jagamine, ehitusõiguse ja hoonestustingimuste määramine, krundi kasutamise sihtotstarvete määramine, liikluskorralduse ja kommunikatsioonide lahendamine, haljastuse ja keskkonna- ja riskialaste aspektide, kujade, heakorra, servituutide ja muude kitsenduste lahendamine. Planeeringu alal on kavas laiendada olemasolevat äri- ja tootmistegevust, võimaldada juurdepääs planeeritavate kruntideni ning näha ette vajadusel liisa raudteeharud koos kauba laadimise platvormidega. Detailplaneeringuga kavandatud vastab kehtiva üldplaneeringu põhilahendusele, mis näeb kogu planeeringuala ulatuses ette tootmistamata või raudteemaa juhtfunktsiooni. Kavandatud tootmistamata kruntide eraldamiseks aianduskooperatiividena kasutatavast elamumaast on ette nähtud kõrghaljustatud puhvertsoon.

Planeeringuga on kavandatud olemasoleva maaüksuse baasil luua 8 tootmistamata krunti tööstuspargi moodustamise eesmärgil. Lisaks 2 tootmistamata krunti kahe alajaama teenindamiseks ning 2 liiklusmaa krunti tootmiskruntide teenindamiseks ette nähtud perspektiivse raudteeharu paigutamiseks. Lahendatud on tehniliste kommunikatsioonidega varustatus, liiklus- ja parkimiskorraldus, määratud on haljastuse ja heakorra põhimõtted

Kehtestatud detailplaneeringuga on võimalik tutvuda Paldiski linna kodulehel või Paldiski linnavalitsuses Rae tn 38, Paldiski linn, linnavalitsuse tööajal.

RAE VALLAVALITSUS TEATAB:

Vastavalt KeHJS § 35 lg 6 annab Rae vallavalitsus teada, et võttes arvesse Peetri aleviku Kalmu kinnistu ja lähiala detailplaneeringule tehtud keskkonnamõju eelhinnangut ei algatanud Rae vallavalitsus 14.10.2014 korraldusega nr 1386 keskkonnamõju strateegilist hindamist Peetri aleviku Kalmu kinnistu ja lähiala detailplaneeringule.

Detailplaneeringu koostamise eesmärk on jagada maatulundusmaa sihtotstarbelisest kinnistust välja üks ärimaa-, üks transpordimaa- ning üks maatulundusmaa krunt, määrata hoonestustingimused, ehitusõigus ja juurdepääsud, lahendada tehnovõrkudega varustamine ning haljastus. Detailplaneeringu eesmärk on kooskõlas kehtiva Rae valla üldplaneeringuga, kus alale on ette nähtud ärimaa juhtotstarve, kus eelistatakse eelkõige piirkonna elanikkonda teenindava ärimaa arendamist. Planeeritav ala asub Peetri alevikus Pargi, Suurekivi ja Küti tee ristil. Juurdepääs alale toimub Küti teelt. Planeeritava ala moodustab Kalmu kinnistu, 65301:001:0063, suurus 5,90 ha sihtotstarve maatulundusmaa 100%. Planeeringuala suurus on 5,90 ha. Detailplaneeringuga planeeritakse tegevust, mis kuulub muu tegevuse alla, mis võib kaasa tuua olulise keskkonnamõju ja seda nii keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 6 lõike 2 punkti 10 kui ka Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 “Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb kaaluda keskkonnamõju hindamise algatamise vajalikkust, täpsustatud loetelu” § 13 punkti 1 alusel. Planeeritava tegevusega ei kaasne eeldatavalt olulisi kahjulikke tagajärgi nagu vee, pinnase või õhusaastatus, jäätmetekke, müra, vibratsioon, valgus, soojus, kiirgus ja lõhn. Vastavalt Maaameti kaardiserveri andmetele (09.10.2014 seisuga) ei ole detailplaneeringu vahetus lähialas kaitstavaid loodusobjekte ega ka Natura 2000 võrgustiku ala.

Rae vallavalitsuse 14.10.2014 korraldusega nr 1386 on võimalik tutvuda Rae vallavalitsuses (Aruküla tee 9, Jüri alevik, 75301 Rae vald) tööpäeviti tööajal või elektroonilise dokumendiregistri vahendusel aadressil www.rae.ee või gis.rae.ee.

Mis tulema peab – see tuleb. Kellel saab otsa aeg – see läheb. Minnes võtab ta lambist tule ja süütab taevasse tähe.

Südamlik kaastunne Signele ja lähedastele, kalli ema, vanaema

MARET TÕNNISSONI

kaotuse puhul.

Anne, Merit ja Keili peredega

Avaldame sügavat kaastunnet Meelile ja Pillele kalli

ÕE

kaotuse puhul.

Vasalemma naiskoor “Amica”

MTÜ Tervendavad Aiad sari “Targad talutööd linnaaias” 28. oktoobril 2014

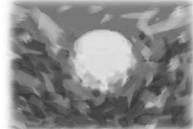
“Põlistaimed kui kultuuriväärtuse kandjad meie koduaias”

Külas on põliste taimede ja koduloomade edendaja Annika Michelson (www.maadjas.ee).

Milliseid taimi loetakse põlisteks, millist väärtust omavad põlissordid, kuidas neid ära tunda, säilitada, miks seda teha vaja on jne.

Kohtumiskohaks kohvik “Rohujuur” Tabasalus, algus kell 18.00. Osalustasu registreerudes kuni 3 päeva varem 8 eurot, hiljem ja kohapeal 12 eurot.

tervaiad@gmail.com 503 7504, Õnne Einer

TEATED

MÜÜK

- Kanarbiku talu müüb korralikke kuivi küttepuid. Sortimendid lepp ja haab. Pikkused: 37, 40, 50 ja 75 cm. Tel 5373 7294
- Müüa metsakuivi küttepuid (alates 35 €/rm) ja tooreid lõhutuud lehtpuid alates 30 €/rm), mõõdud tellija soovil, tarne alates 10 rm, transport hinnas. Tel 502 4895
- Müüa saetud ja lõhutud küttepuid pikkusega 30-60 cm (hind: alates 33 €/rm). Kojuveedu. Tel 522 7345, e-post marek406@gmail.com
- Müüme mulda, liiva, sõnnikut, killustikku. Teostame kõik kaevetööd ratas- ja roomikekskavaatoriga. Tel 5650 9523, 5626 8036

OST

- Ostan 1-3-toalise korteri Tallinnas. Tel 5820 0800
- Ostan 2-4-toalise korteri Tallinna piires. Vastan kõigile pakkumistele. Tel 5820 0800
- OÜ Estest PR ostab metsa- ja põllumaad. Tel 504 5215, 514 5215, info@est-land.ee

- Silvestal OÜ ostab raieõigusi ja metsamaad. Parim hind raieõiguse eest Harjumaal. Ostame kogu puidu sortimendi metsa ääres. Oleme huvitatud ka väiksematest raietest. www.silvestal.ee, tel 5308 8945
- TEENUS**
 - Fekaalivedu. Tel 513 2700, Ülo
 - Kaardid ennustavad. Tel 900 1727, 24 h, hind 1,09 €/minut. Vt ka ennustus.ee
 - Katused, fassaadid ja viimistlustööd. www.artellehitus.ee, Tel 5352 9476
 - Kodu ja kontori hooldus, koristus, diivanite ja vaipade süvapesu Siniar Puhas-tuselt. www.siniar.ee, tel 521 6272
 - Ohtlike puude aastaringne raie-, hooldus- ja saetööd. Katuserennide puhastus. Tel 5551 2104, www.puuhooldaja.ee
 - “Süstime seinad soojaks” hingava termovahuga. Soojuskogemused aastast 2007, järelmaksuvõimalus! www.therm.ee, tel +372 5660 6010, info@therm.ee

Harju Elu

www.harjuelu.ee

Vastutat väljaandja
Ülo Russak – 631 1456

Tegevtoimetaja
Marko Tooming – 646 2215

Reporterid
Allar Viivik, Kristjan Teras – 646 2215, 5554 0683

Küljendus
Lauri 'PL' Lumiste – 646 2215

Müügijuht
Stina Saarik – 646 2214, 5818 9131

Postiaadress:
11317 Tallinn,
Pärnu mnt 139E/11
e-post: info@harjuelu.ee

Astu läbi: Pärnu mnt 139E/11, II korrus, tuba 23, kell 10-16

Maakonnaleht Harju Elu, tellimisindeks 69 841

Trükk: AS Printall

Reklaami sisu ja lugejakirjades toodud seisukohtade eest toimetust ei vastuta.

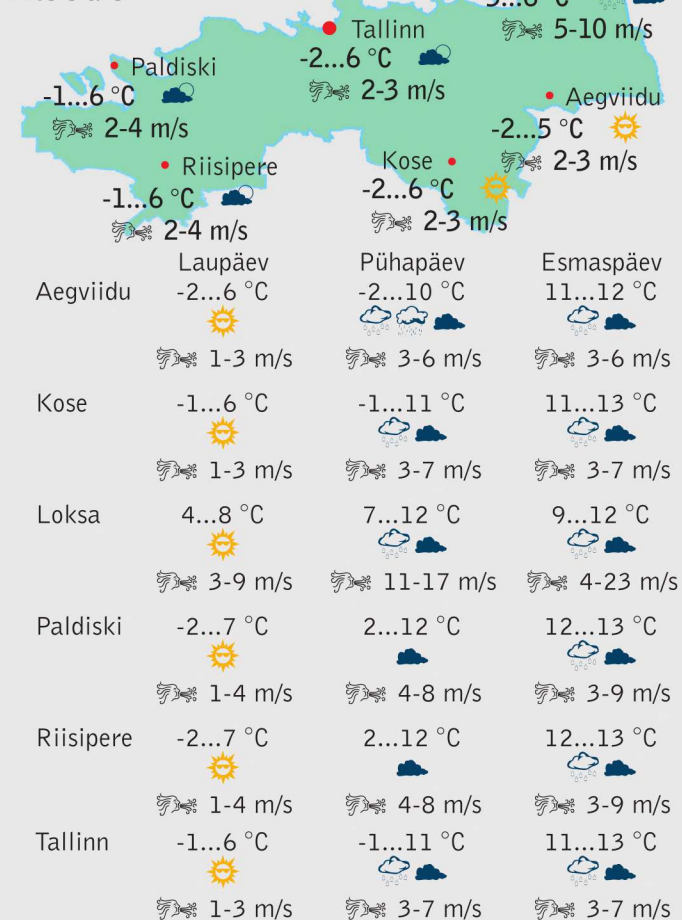
Reklaamide laekumise tähtaeg reedesse lehenumbriks on neljapäeval kell 14.00.

FOTOLUGU

KEILA LENNUK KOLIS

Keila mudellennuklubi kodu on üle 20 aasta olnud transpordilennuk AN-12. See asub Keila-Karjaküla tee ääres. Hiljuti koliti lennuk paarsada meetrit Karjaküla poole, sest vana asukoht oli eramaal. "Krunn on Keila mõisa viimase omaniku järeltulija valduses. Lennuk sai uue asukoha septembri alguses," ütles klubi juhendaja Aado Salumäe. AN-i vedasid päästeameti veokid ning enne teekonda pumbati rattakummid täis. Lahti võeti ka tiibade otsad. "Praegu tööta- me ja ehitame mudeleid. Eks ühte-teist jääb lennuki juures veel ka kevadeks korrastada," arvas Salumäe. (Allar Viivik)

Ilm Harjumaal
Reede

Siin võiks olla Sinu reklaam

IGA ILMAGA!

myyk@harjuelu.ee

646 2214

INTERVJU

Tõnu Tuppits: korraldatud jäätmevedu on parim

■ Harjumaal Ühisteuste Keskuse juht Tõnu Tuppits leiab, et Harjumaal on kompetentsi jäätmevaldkonnas üle Eesti keskmise, kuid väga palju on veel teha. Näiteks ei mõelda hangete läbiviimisel, kuidas võimalikult palju ettevõtjaid jäätmeveost huvituma panna ning sellega ka kohaliku majandust elavdada.

Marko Tooming

marko@harjuelu.ee

Alles see oli, kui otsustati, et omavalitsused peavad korraldama hanked ja leidma ettevõtteid, kes jäätmeid veavad. Paljudes Harju valdades-linnades on see nüüdseks tehtud ning vedajad ning hinnad paigas. Nüüd on korraldatud jäätmeveo vastu hakatud taas sõna võtma.

Olen ka lugenud koalitsioonilepingust, et jäätmeturul on konkurentsi vähe ja nüüd peaks seda looma sellega, et hanked ära kaotada.

Selles valguses oleks huvitav vaadata omavalitsusi, kus pole kunagi korraldatud jäätmevedu olnudki; võiks vaadata, mis on juhtunud hindadega, kas need on odavad või kallid. Ja siis võiks küsida, et kui suur on konkurentsi nendes omavalitsustes. Tõenäoliselt avastame, et seal on üks tuumikvedaja, kes ümberkaudseid omavalitsusi teenindab ja konkurentsi eriti ei ole. Ja kui praeguses olukorras ei teki konkurentsi, siis miks tulevikus peaks?

Aga miks siis poliitikud arvavad, et vabaturule üleminek aitab konkurentsi tõsta?

Mina ei oska teiste mõtteid kommenteerida. Minule teadaolevalt ei ole ka olukorda põhjalikult veel analüüsitud. Omavalitsustelt ei ole praegu seisukohata küsitud.

Kui riik või omavalitsus hakkab õigusruumi muutma, siis paratamatult peavad nad seda põhjendama. Minu arvates parandaks konkurentsi ka paindlikumad hanketingimused ja omavalitsuste vaheline koostöö.

Konkurentsi peaks ju hinnad alla lööma.

Lisakonkurentsi tekitamise ohjad on kõik omavalitsuste käes. Kui vald soovib hanget korraldada vähema vaevaga, võetakse ette Tallinna hangete dokumendid ja arvatakse, et need sobivad ka väikestele vallale. Kuid loomulikult sobivad need tingimused pigem suuretegevõtjatele. Selliste tingimustega jäätmevedu korraldama asudes võib müri võtta, et ei tulegi rohkem kui üks-kaks ettevõtet sinna osalema. Selles mõttes võiks konkurentsi kadumises süüdistada kõige rohkem omavalitsusi.

Korraldatud jäätmevedu ikkagi takistab konkurentsi arengut.

Ei, mitte korraldatud jäätmevedu ise, vaid hangete korralda-

misel teadmatusel väikeettevõtetele seatud turutõrked. Omavalitsustes jäätmevaldkonna oskusteavet tavaliselt palju ei ole. Kuid jäme ots jäätmehoolduse korraldamiseks on ikkagi omavalitsuste käes. Kui nad tahavad konkurentsi, siis on puhtalt nende otsustada, millistel tingimustel saab hangetel osaleda.

Kas siis asi ongi ainult omavalitsuste rumaluses?

Ma arvan, et on mitu asja koosmõjus. Esiteks tegeldakse selle teemaga harva, kord kolme või viie aasta jooksul. Siis kui sa pead hanget tegema, püüad nende pealt maha teha, kes on rohkem teinud. Teiseks on oht selles, et kui konkreetsetes piirkondades on üks ettevõtte kolm või viis aastat tegutsenud, siis pole väljatõrjutud, et minnakse hanke korraldamiseks nõu küsima selle ettevõtte käest. Eraettevõtja annab sellist nõu, kuidas ta ise kindlasti kvalifitseeruks ja võimalikud konkurendid mitte. Kolmandaks võidakse suhtuda pealiskaudselt – ei suudeta läbi mõelda, mida üks või teine tingimus kohaliku elaniku jaoks tähendab.

Omavalitsused üle Eesti on sellega vähe tegeleenud, et vaadata otsa kohalikele ettevõtetele, kel on transpordikogemus, ja küsida, et mis tingimustel te tuleksite jäätmeid vedama. Arvatakse, et jäätmevedu on keeruline teenus, mida Eestis suudab ainult kaks-kolm ettevõtet pakuda. See ei ole nii.

Võib-olla kardetakse väiksemates kohtades, et hakatakse korruptsioonis süüdistama, kui kohalikke ettevõtjaid kutsuda hankel osalema.

See oht on olemas, aga ma ei eeldagi, et minnakse kohaliku ettevõtjaga hanke dokumente kooskõlastama, vaid et kutsutakse kohalikud ettevõtjad kokku ja öeldakse, et vald ostab selliseid teenuseid, et on tulemas hanked – kes tahab üht teenust osutada, kes teist, kas on huvilisi. Ettevõtluse arendamise osas on omavalitsustel jäänud tihtipeale kõik võimalused kasutamata.

Kuidas Harjumaal hangete korraldamise kompetentsiga on?

Omavalitsuse üksinda tegutsedes ei hinda ma kompetentsi väga kõrgeks, eelkõige seetõttu, et puudub ülevaade milliseid lahendusi ja miks on õigeks pidanud teised omavalitsused ning kuidas väljaspool Eestit samasugused lahendused töötavad. Uudishimulikud ja õppimisvõimelised omavalitsused tunnevad asja kindlasti paremini.

Ja selleks, et kompetentsi tõsta, HÜK ju loodigi.

Jah. Lisaks toimivad ka muud vabatahtlikud koostöövõrgustikud. Keskkonnaametnikud käivad omavahel päris tihti läbi, et lahendusi arutada ja jagada.

Nii saab siinmail kompetentsi hinnata üle Eesti keskmise heaks. Kindlasti on umbesku palju koostöö suhtes – kõheldakse, kas see võtab mu töö ära. Pigem annab koostöö võimaluse

Järgmise 3-4 aastaga ootavad jäätmemajandust ees suured muutused, ütleb Tõnu Tuppits. Praegu tegeleb ta Harjumaal omavalitsustele jäätmekavade koostamisega.

Marko Tooming

ka ametnikel senistes ülesannetes rohkem saavutada, sest teadlikkus tõuseb ning HÜKi ja ametnike vahel on võimalik töökoostust jagada.

Kui Eestit võrrelda Läti või Leeduga, siis me teeme kehvemiini. Seal on omavalitsusi vähem ja need on kõik koostööorganisatsioonides. Riik viis jõulisemalt haldusreformi läbi.

Meil on liberaalid võimul, võib-olla seepärast.

Võib-olla, ja teine probleem on see, et riik ei ole seni nõudnud omavalitsustelt jäätmevaldkonnas konkreetsete eesmärkide saavutamist. Sellepärast ongi tase riigis nii ebaühtlane, et edukateks on osutunud omavalitsused, kes on ise teadlikud või saavad targaks koostöö läbi. Eraettevõtetes seatakse igale tegevustele konkreetsemad eesmärgid, mõeldud. Kui töö ei too tulemust, tehakse kiireid muutusi otsestest ja tegevuskavades. Omavalitsused on tihtipeale vähenõudlikud eesmärkide täitmise suhtes.

Aga milles on probleem?

Meie omavalitsuste vähenenud suutlikkus jäätmevaldkonna üle mingit kontrolli omada. Jäätmed lähevad eraettevõtja kätte, vald ei tea, mis neist saab, kuigi tal on seadusest tulenev kohustus teada. Jäätmeseaduse paragrahv 70 ütleb, et omavalitsused peavad korraldama taaskasutatavate

jäätmete liigiti kogumist ja taaskasutusse suunamist. See tähendab, et omavalitsus peab 100% teadma, mis tema haldusterritooriumilt kogutud jäätmetest sai. Täna aga ei teata väga paljudes kohtades, mis jäätmetest saab.

Miks on korraldatud jäätmevedu parem?

Omavalitsust võib vaadata siis nagu tarbijate ühistut – võitleb oma liikmete eest, nii et nahk märg, saavutab tulemust ja annab tulemust tasuta elanikule kasutamiseks. Kui korraldatud jäätmevedu peaks Eestist tõesti ära kaduma, kui vald ei saa enam hinda kontrollida, see tõuseb viis korda, siis saame aru, et elanikud ei ole üldse rahul.

Ja veel. Riigile tuli nõue Euroopast, et kõigest jäätmetest, mis kodus kogutakse, tuleb aastaks 2020 50% materjaline uuesti kasutusele võtta – puit puiduna, plastik plastikuna, paber paberina jne. Praegu läheb enamus elanikelt kogutud segajäätmetest ahju, soojuseks ja elektriks. Eelmise aasta seisuga on materjalide ringluse võtt Eestis 27%, 4,5 aasta pärast on vaja see kahekordistada.

Järgmised 3-4 aastat on prügilavaldkonnas väga suured muutused. Kui riigi hetke nägemus (jäätmevaldkond vabaturule – M.T.) realiseerub, siis peab seaduseandja paremini täpsustama, kes tulemuste eest vastutab.